



Finanšu ministrija

Informatīvais ziņojums par

Finanšu ministrijas pārziņā esošo Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības aktualitātēm līdz 2023. gada 1. martam (pusgada ziņojums)



**Finansē
Eiropas Savienība**



Satura rādītājs

Saīsinājumi un skaidrojumi	3
1. Kopsavilkums.....	5
2. 2014.–2020. gada plānošanas perioda ES fondu īstenošana.....	9
2.1. Investīciju progress, prognožu izpilde	9
2.2. Gatavošanās perioda noslēgumam.....	15
2.3. Vadības un kontroles sistēmas darbība	18
3. ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periods.....	21
4. Atveseļošanas fonda plāna ieviešana	25
5. Valsts budžeta izdevumi ES fondu un Atveseļošanas fonda ietvaros.....	31
6. EEZ/Norvēģijas grantu investīciju progress	37
7. Priekšlikumi	42

PIELIKUMI:

1. Priekšlikumi atbalsta samazinājuma nepiemērošanai ES fondu projektos.
2. Finansējuma saņēmēju priekšlikumi projektu ieviešanas termiņu pagarinājumiem ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas ietvaros.
3. ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda MK noteikumu par specifisko atbalsta mērķu ieviešanu izstrādes laika grafiks.
4. Atveseļošanas fonda atskaites punkti un mērķi, kas ziņojami MK un EK pusgada ziņojumos līdz 2023. gada aprīlim.
5. Atveseļošanas fonda uzraudzības rādītāji, kas ziņojami MK un EK pusgada ziņojumos līdz 2023. gada aprīlim.
6. Riskantākie 2022. gada Atveseļošanas fonda plāna atskaites punkti/mērķi, kurus iestādes plāno sasniegt pēc 2023. gada 1. ceturkšņa.
7. Iestāžu ziņotie 2023. gada Atveseļošanas fonda plāna atskaites punkti/mērķu izpildes kavējumi.
8. Atveseļošanas fonda kopējie rādītāji.
9. Informācija par papildu finansējumu Atveseļošanas fonda reformu un investīciju īstenošanai no citiem finanšu avotiem.
10. Budžeta izdevumu plūsma indikatīvi atbilstoši budžeta likumam 2023. un turpmākajiem gadiem, kas jānodrošina ministrijām un Valsts kancelejai kā nozares ministrijām (Atveseļošanas fonds) vai kā atbildīgajām iestādēm (Kohēzijas politikas ES fondi), milj. *euro*.
11. Minimālais Eiropas Komisijai iesniedzamo maksājumu mērķis (n+3) programmai “Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027. gadam” 2025. un turpmākajiem gadiem ministriju un Valsts kancelejas kā atbildīgo iestāžu dalījumā.

Saīsinājumi un skaidrojumi

AF MKN	MK 2021. gada 7. septembra noteikumi Nr. 621 "Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna īstenošanas un uzraudzības kārtība"
AF Regula	Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 12. februāra Regulas (ES) Nr. 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu
Atveseļošanas fonds vai AF	Eiropas Atveseļošanas un noturības mehānisms
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra (ES fondu sadarbības iestāde)
DP	ES 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība"
DSF	Divpusējās sadarbības fonds
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
ES fondi	2014.–2020. gada periodā ESF, ERAF un KF, 2021.–2027. gada periodā – ERAF, KF, ESF+, TPF
EEZ/Norvēģijas granti	Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu 2014.–2021. gada periods
ESF+	Eiropas Sociālais fonds Plus
FM	Finanšu ministrija
IEM	Iekšlietu ministrija
IUB	Iepirkumu uzraudzības birojs
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KF	Kohēzijas fonds
KPVIS	Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēma
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LM	Labklājības ministrija
MK	Ministru kabinets
MK noteikumi Nr. 784	MK 2014. gada 16. decembra noteikumi Nr. 784 "Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā"
NVI	Neatbilstoši veiktie izdevumi
PV	AS "Pasažieru vilciens"
PSKUS	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca"
2014.-2020. Regula	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par ERAF, ESF, KF, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par ERAF, ESF, KF un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006

2021.–2027. Regula	<i>Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija regula (ES) Nr. 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodam)</i>
RePowerEU	<i>EK iniciatīva AF papildu piešķirumam enerģētikas jomai</i>
SAM	<i>Specifiskais atbalsta mērķis</i>
SM	<i>Satiksmes ministrija</i>
Šveices programma	<i>Latvijas-Šveices otrā perioda sadarbības programma (līdz 2029. gadam)</i>
TAP	<i>Vienotais tiesību aktu portāls</i>
TPF	<i>Taisnīgas pārkārtošanās fonds</i>
TM	<i>Tieslietu ministrija</i>
VARAM	<i>Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija</i>
VI	<i>Vadošā iestāde</i>
VM	<i>Veselības ministrija</i>
VRAA	<i>Valsts reģionālās attīstības aģentūra</i>
2021.–2027. Programma	<i>ES kohēzijas politikas programma 2021.–2027. gadam</i>

Ziņojumā ir konspektīva informācija par FM pārziņā esošo Kohēzijas politikas ES fondu, AF plāna, EEZ/Norvēģijas grantu investīciju aktualitātēm Latvijā 2022. gada otrajā pusgadā un operatīvie dati līdz 2023. gada 1. janvārim, kas sagatavota saskaņā ar:

- 1) MK 2022. gada 22. marta sēdes protokola Nr. 17 34. § 11. punktā uzdoto finanšu ministram divas reizes gadā (līdz 1. aprīlim un 1. oktobrim) iesniegt MK ziņojumus par FM pārziņā esošo ES fondu un ārvalstu finanšu palīdzības (ES fondu, Atveseļošanas fonda, EEZ/Norvēģijas un Latvijas un Šveices sadarbības programmas investīciju progresu (pusgada ziņojums).
- 2) AF MKN 18. punktu par pusgada ziņojumu sniegšanu par Atveseļošanas fonda plāna īstenošanas progresu.
- 3) MK 2015. gada 10. marta sēdes protokola Nr. 14 27. § 11. punktā uzdoto sniegt MK ikmēneša operatīvo informāciju par ES fondu investīcijām.

Ziņojumā izmantoti KPVIS dati. Detalizētāka informācija par ES fondiem un AF ir pieejama **ES fondu tīmekļa vietnē** <https://www.esfondi.lv/sakums>, EEZ/Norvēģijas grantiem - portālā: <https://eeagrants.lv/par-grantiem/par-grantiem/>.

Aktuālā projektu ieviešanas informācija pieejama CFLA tīmekļa vietnē, t. sk. par AF, 2014.–2020. un 2021.–2027. gada perioda iesniegumu atlasēm sadaļā → projektu atlases: <https://www.cfla.gov.lv/lv/projektu-atlases> un atbalsts ieviešanā sadaļā → palīgs finansējuma saņēmējiem: <https://www.cfla.gov.lv/lv/paligs-finansejuma-sanemejiem>.

1. Kopsavilkums

Pēdējos 2 gados ekonomikas izaugsme saskaras ar nozīmīgiem izaicinājumiem, ko radījusi Covid-19 pandēmija, Krievijas karš Ukrainā, piemērotās sankcijas un pretpasākumi. Bezprecedenta sarežģītumi, t. sk. augsta inflācija, sadārdzinājumi, piegāžu ķēžu traucējumi negatīvi ietekmēja arī ES fondu un AF plāna ieviešanu, īpaši infrastruktūras projektus. Līdz ar to ES fondu vadībā iesaistītās iestādes veic nepieciešamos pasākumus, lai veicinātu visa pieejamā ES finansējuma ieguldīšanu Latvijas tautsaimniecībā¹.

ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā līdz 2023. gada 1. janvārim **projektu līgumiem** piesaistīts gandrīz viss Latvijai pieejamais ES fondu finansējums (**4,64 mljrd. euro**²), no tā 75 % ir izmaksāti investīciju atbalstam (skatīt attēlu Nr. 1). **2023. gads ir noslēdzošais**, kad projektu īstenotājiem ir jāveic pēdējie maksājumi projektos, lai pretendētu uz paredzēto ES fondu līdzfinansējumu.

Pēc **2021.–2027. gada** plānošanas perioda galveno plānošanas dokumentu apstiprināšanas EK 2022. gada 4. ceturksnī³, kas paredz **4,3 mljrd. euro** Kohēzijas politikas **ES fondu** ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā, jau **š. g. 26. janvārī pirmajā uzraudzības komitejas sēdē** tika pieņemti **nozīmīgi lēmumi jaunu investīciju uzsākšanai**⁴. Ministri ir apņēmušies **nodrošināt pasākumus, lai intensificētu jaunu investīciju uzsākšanas un reālu investīciju ieviešanas tempu**. Šim mērķim uzstādīti arī **izmērāmi un ambiciozi mērķi 2023.–2025. gadu valsts budžeta izdevumu plūsmām**.

AF plāna ietvaros ar 1,82 mljrd. euro ES investīcijām Latvijā iestādes turpina darbu gan pie 2022. gadam noteikto 49 rādītāju (25 investīciju un 24 reformu) izpildes pabeigšanas, lai Latvija 2023. gadā iesniegtu EK **otro** un apjomīgāko maksājuma pieprasījumu **438 milj. euro** saņemšanai valsts budžeta ieņēmumos. Paralēli kavēto 2022. gada rādītāju izpildei iestādēm jānodrošina **2023. gada 35 rādītāju izpilde** (23 investīcijas un 12 reformas), lai Latvija 2024. gadā varētu iesniegt EK **trešo** maksājuma pieprasījumu un saņemtu valsts budžeta ieņēmumos nākamo maksājumu **365 milj. euro** (skatīt attēlu Nr. 2).

¹ Saskaņā ar 2022. gada decembra aktualizēto makroekonomikas attīstības scenāriju, kas izstrādāts par pamatu valsts budžetam 2023. gadam un vidēja termiņa budžeta ietvaram, Latvijas ekonomikas izaugsme 2022. gadā ir 1,6 %, t. sk. ES fondu investīciju devums ir 0,6 procentpunkts. Aktuālākais ikmēneša makroekonomikas un kopbudžeta apskats pieejams FM tīmekļa vietnē: <https://www.fm.gov.lv/lv/ikmenes-makroekonomikas-un-kopbudzeta-apskats>.

² Papildus ar MK lēmumiem ir piešķirtas valsts budžeta virssaistības 165,4 milj. euro atsevišķām investīciju jomām, lai savlaicīgi nodrošinātu elastību uzņemties jaunas saistības, kompensējot lauztos projektu līgumus, konstatētos neatbilstoši veiktos izdevumus, ietaupījumus u. tml. un vienlaikus sekmēt ES fondu finansējuma saņemšanu no EK pilnā apmērā (ar virssaistību neitrālu ietekmi uz valsts budžetu).

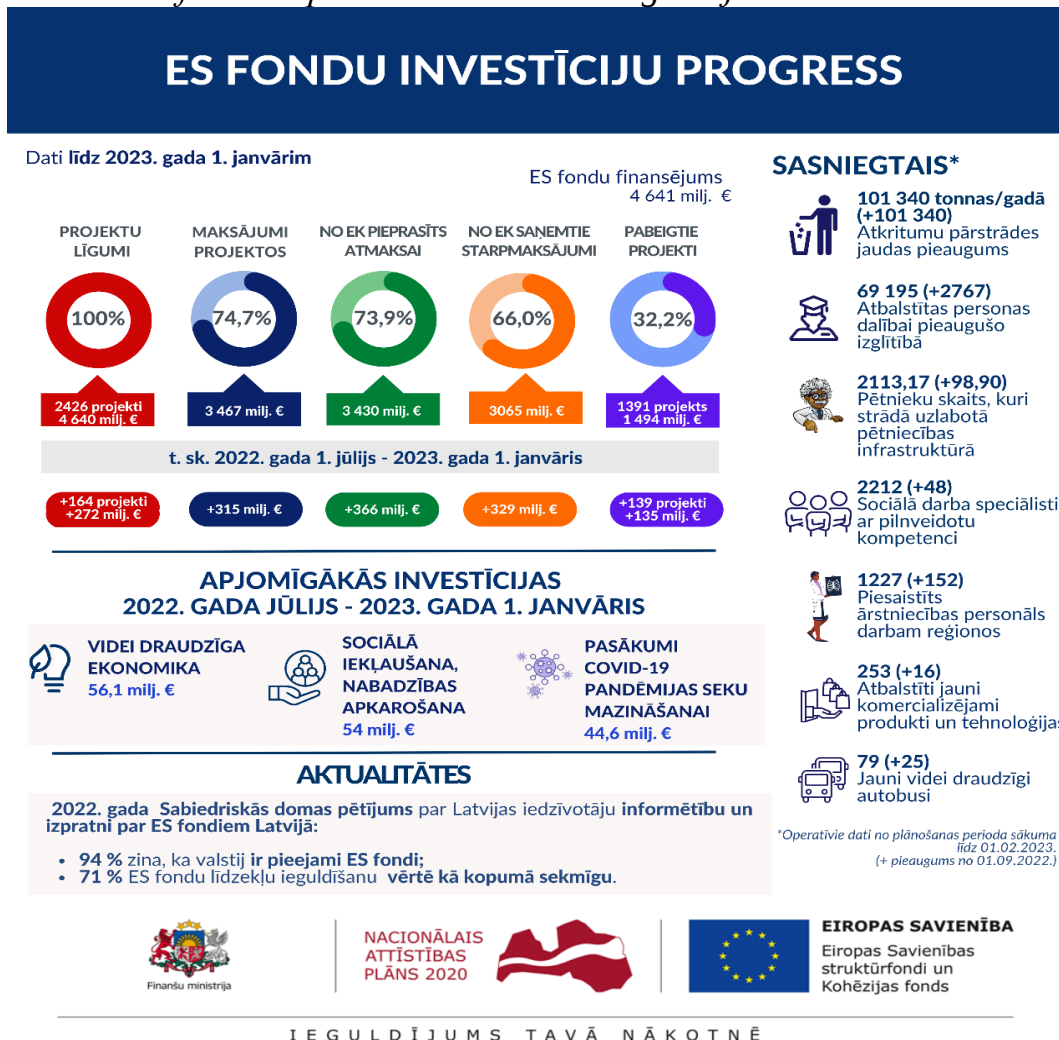
³ EK apstiprināja 2022. gada 21. oktobrī Partnerības līgumu Eiropas Savienības investīciju fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodam: https://www.esfondi.lv/upload/2021-2027/partneribas_ligums_09.09.2022-2.docx un 2022. gada 25. novembrī – Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.–2027. gadam: https://www.esfondi.lv/upload/Planosana/fmprog_31102022.docx

⁴ MK 2022. gada 15. novembra rīkojums Nr. 825 “Par Eiropas Savienības fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda uzraudzības komitejas sastāvu”: <https://likumi.lv/ta/id/337234-par-eiropas-savienibas-fondu-2021-2027-gada-planosanas-perioda-uzraudzibas-komitejas-sastavu>.

Īstenošanā ir 42 investīciju projekti par 430,8 milj. *euro* jeb 23,6% no AF piešķiruma (pārsvarā nevienlīdzības mazināšanas, klimata pārmaiņu jomās). Pabeigti 2 projekti par 3,1 milj. *euro* nevienlīdzības mazināšanas un veselības jomās. Līdz 2023. gada beigām iestādēm jānodrošina AF plāna īstenošanas nosacījumi par visu AF finansējumu. FM sadarbībā ar iestādēm gatavo AF plāna grozījumu priekšlikumu izmantot papildu 8 milj. *euro* AF mainīgās daļas un 123,98 milj. *euro* RePowerEU finansējumu.

Ārvalstu finanšu palīdzības – **EEZ/Norvēģijas grantos īstenošanā** ir projekti un divpusējās sadarbības pasākumi par **83,9 milj. *euro*** (98 % no 85,4 milj. *euro* pieejamā donoru atbalsta finansējuma), t. sk. 2022. gada 2. pusgadā uzsāktas iniciatīvas Ukrainas kara bēgļu vajadzību risināšanai ar EEZ/Norvēģijas grantu finansējumu 300 tūkst. *euro*⁵ (skatīt attēlu Nr. 3).

Attēls Nr. 1 "ES fondu kopsavilkums līdz 2023. gada janvārim"



⁵ Saskaņā ar 2022. gada 10. maijā MK lemto – Ziedot.lv (sākot ar 2022. gada jūliju) un Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (sākot ar 2022. gada oktobri).

Attēls Nr. 2 “Atveseļošanas fonda aktualitātes”



LATVIJAI SASNIEDZAMO RĀDĪTĀJU IZPILDES PROGRESS

Kopā: 214 rādītāji | Izpildīti: 34 rādītāji | Dati uz 2023. gada 27. janvāri

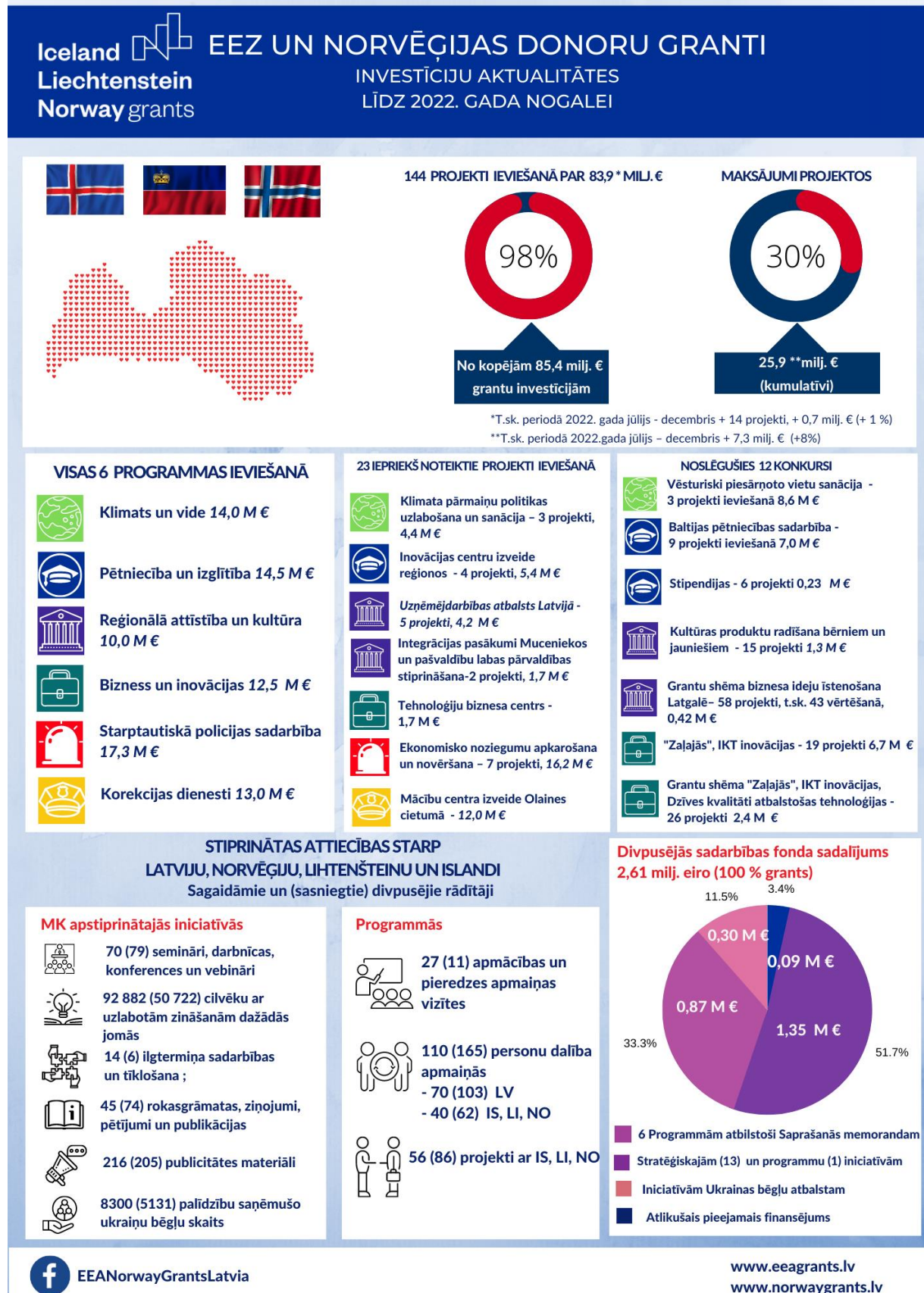


JOMA	ATBILDĪGĀ MINISTRIJA	2022. GADA SASNIEDZAMO RĀDĪTĀJU IZPILDES STATUSS		
		IZPILDĪTS	PROCESĀ LĪDZ 30.06.2023.	ĻOTI AUGSTS RISKS IERĻAUTIES 2.MP IETVAROS LĪDZ 31.12.2023.*
DIGITĀLĀ TRANSFORMĀCIJA	EM	1	2	
	IZM	1	2	1
	VARAM	4		
EKONOMIKAS TRANSFORMĀCIJA	EM		1	
	IZM	1		
KLIMATA PĀRMAIŅAS	EM	2	1	
	IeM	1		
	VARAM	1		
LIKUMA VARA	FM	5	5	
	VK		3	
NEVIENLĪDZĪBAS MAZINĀŠANA	EM	1	1	
	IZM	1		
	LM	2	1	2
	VARAM	4		
VESELĪBA	VM	1	5	
KOPĀ:		25	21	3

* Iestādes rosina AF plāna grozījumus pārcelt kā 2023. gadā un 2024. gadā sasniedzamus rādītājus (ziņojami EK ar trešo un ceturto maksājuma pieprasījumu)

**NEXT
GEN
EU**

Attēls Nr. 3 "EEZ/Norvēģijas grantu investīciju kopsavilkums līdz 2023. gada 1. janvārim"



2. 2014.–2020. gada plānošanas perioda ES fondu īstenošana

2.1. Investīciju progress, prognožu izpilde

2022. gadā uzsākti 267 jauni investīciju projekti ar 528 milj. *euro* ES līdzfinansējumu, tādējādi **projektiem ir piesaistīts gandrīz viss ES finansējums 4,64 mljrd. *euro***⁶. ES fondu **maksājumi** projektu īstenotājiem 2022. gadā ir **513 milj. *euro***, t. sk. vislielākais ieguldījums energoefektivitātes (90 milj. *euro*), sociālās iekļaušanas (79 milj. *euro*) un izglītības (62 milj. *euro*) jomās. 2022. gada maksājumu apjoms kopumā samazinājies par 20 milj. *euro*, salīdzinot ar 2021. gadu (533 milj. *euro*). Tas skaidrojams galvenokārt ar ģeopolitiskās situācijas būtisko ietekmi uz preču piegādes procesiem un izmaksām daudzās sfērās, t. sk. būvniecības procesu kavēšanās, projektu īstenotāju sarežģījumi ar iepirkumu līgumu noslēgšanu, projektu pārtraukšana un īstenošanas termiņu pagarinājumi. **Pabeigti** vairāk kā puse projektu par **1,5 mljrd. *euro***, t. sk. 2022. gadā 304 ar ES līdzfinansējumu 316 milj. *euro* (lielākā daļa ilgtspējīga transporta, vides aizsardzības un resursu izmantošanas efektivitātes, energoefektivitātes un pētniecības, tehnoloģiju attīstības un inovāciju jomās).⁷

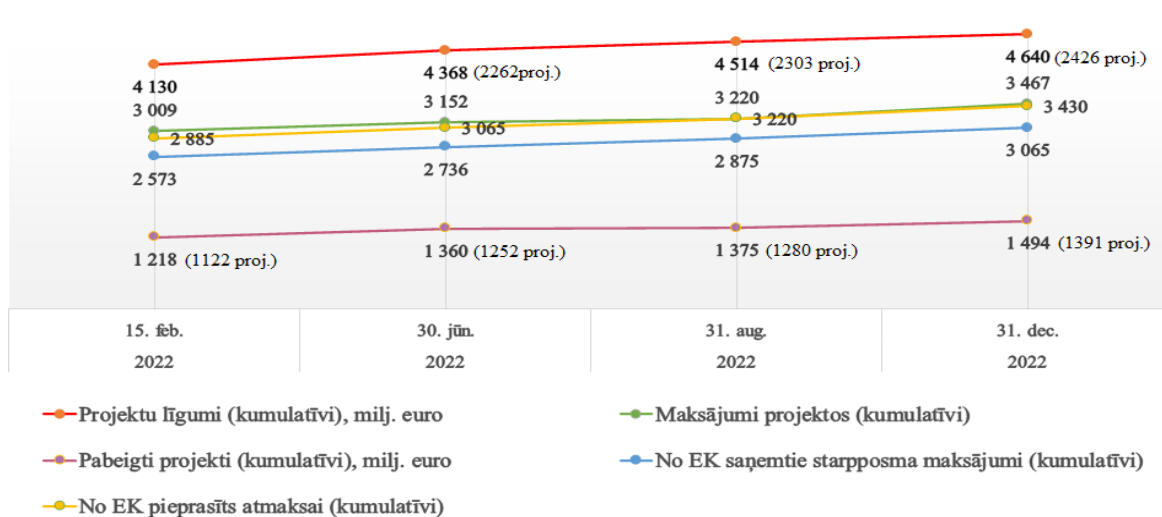
Maksājumu pieteikumi **EK iesniegti** kopā par **3,4 mljrd. *euro***. Valsts budžeta ieņēmumos **no EK ir saņemts 3,1 mljrd. *euro***, t. sk. 2022. gadā – 563 milj. *euro*⁸. ES fondu investīciju temps 2022. gadā bijis mērens (skatīt attēlu Nr. 4).

*Attēls Nr. 4 “Investīciju progress kumulatīvi līdz 2023. gada 1. janvārim, (projektu skaits), ES fondu finansējums, milj. *euro*”*

⁶ T. sk. no MK atbalstītā finansējuma Covid-19 izraisītās krīzes ietekmes mazināšanai un ekonomikas atlabšanas sekmēšanai DP finansējuma pārdaļu ietvaros (kopā 640,1 milj. *euro*) kumulatīvi līdz 2022. gada 31. decembrim projektu līgumi ir 615,6 milj. *euro* jeb 96 % no piešķirtajiem līdzekļiem (+1,4 milj. *euro* decembrī); 237,3 milj. *euro* izmaksāti atbalstam (MK 2020. gada 19. maija sēdes protokola Nr. 34 33. § 2. punkts, 2020. gada 2. jūnija sēdes protokola Nr. 38 49. § 3. punkts un 2020. gada 11. augusta sēdes protokola Nr. 47 84. § 2. punkts). Plašāka informācija FM tīmekļa vietnē, sadaļā COVID-19, https://www.fm.gov.lv/lv/covid_19/Covid_19/.

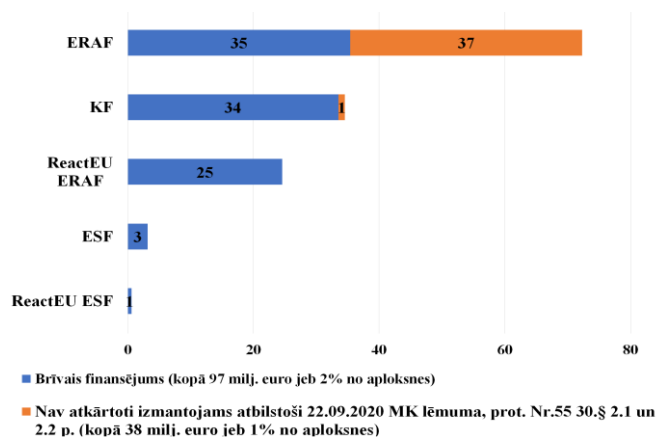
⁷ Dati par pabeigtiem projektiem ir ES fondu tīmekļa vietnē <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs>.

⁸ Neieskaitot avansa maksājumus.

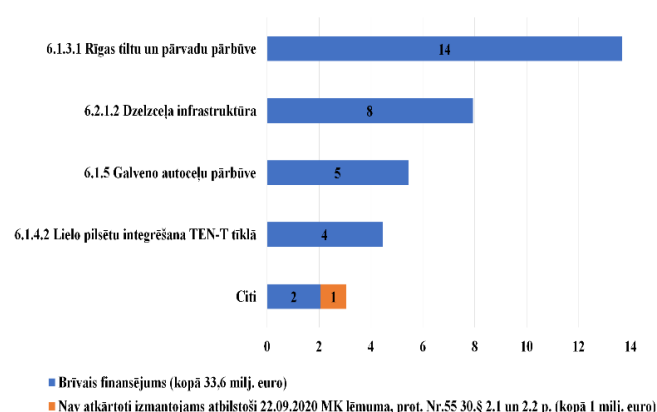


Līdz 2023. gada sākumam **97 milj. euro** nav piesaistīti investīcijām⁹, t. sk. 33,6 milj. euro KF ietvaros (skatīt attēlus Nr. 5 un Nr. 6).

Attēls Nr. 5 “Nav noslēgti līgumi par ES fondu pamatpiešķirumu līdz 2023. gada 1. janvārim, milj. euro”¹⁰



Attēls Nr. 6 “KF apjomīgākie – nav noslēgti līgumi par ES fondu pamatpiešķirumu līdz 2023. gada 1. janvārim, milj. euro”



Lielo projektu¹¹ īstenošanā konstatēti riski sekmīgai pabeigšanai :

1) AS “Pasažieru vilciens” (PV) projekts “**Rīgas un Pierīgas pasažieru pārvadājumu nodrošināšanai nepieciešamo elektrovilcienu iegāde**”¹² – līdz 2022. gada beigām ir **piegādāti 20 vilcienu vagoni** – 5 sastāvi, tiek veikti piektā sastāva montāžas darbi, ko plānots pabeigt 2023. gada janvārī. Turpinās vilcienu izmēģinājumu braucieni un vilcienu iestatīšanas darbi. Visu projektā paredzēto

⁹ T. sk. 10,4 milj. euro projekti vērtēšanā, 51,4 milj. euro plānots investīcijām, 14,7 milj. euro virssaistību segšanai.

¹⁰ Detalizēta informācija par finansējumu, par kuru nav noslēgti līgumi, ir pieejama ES fondu tīmekļa vietnē esošās statusa tabulas izklājlapā “Bez līguma”: https://www.esfondi.lv/upload/Ieviesana/0_statusa_tabula_2014-2020_uz_31.12.2022.xlsx.

¹¹ Saskaņā ar 2014.–2020. Regulas 100. pantu “Lielais projekts”, kura kopējās attiecināmās izmaksas >50 milj. euro (vides jomā) vai 75 milj. euro (transporta jomā), var saņemt ES līdzfinansējumu, ja ir EK pozitīvs lēmums. Finanšu instrumenti nav lieli projekti Regulas izpratnē.

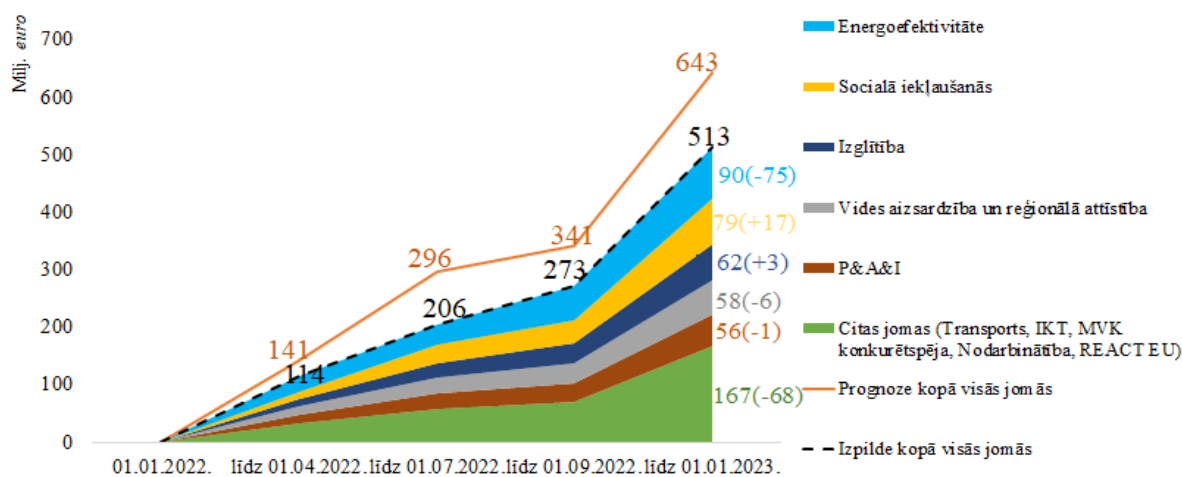
¹² Līgums ar CFLA par lielā projekta īstenošanu ir noslēgts 2022. gada 27. maijā; kopējās attiecināmās izmaksas 161,2 milj. euro, t. sk. KF 114,2 milj. euro. <https://www.pv.lv/lv/projekti/>.

vilcienu vagonu piegāde paredzēta līdz 2023. gada beigām. Sakarā ar vilcienu kustības drošības kontroles sistēmas BLOK izmantošanu vilcienu ekspluatācijā, kompetentās iestādes veic drošības risku izvērtēšanu – pēc tā pabeigšanas PV sadarbībā ar iesaistītajām drošības iestādēm lems par turpmāko rīcību¹³.

2) **ļoti augsts risks** – PSKUS liels projekts “**Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas jaunās A2 ēkas attīstība**” – sakarā ar Krievijas kara Ukrainā ietekmi 2022. gada nogalē būvnieks SIA “VELVE” pieprasījis PSKUS risināt kritisko situāciju būvniecības līguma turpmākā izpildē – sadārdzinājums un izpildes termiņa pagarinājums. VM gatavo ziņojumu MK par risinājumiem.

Kopumā dažādu minēto riska faktoru ietekmē 2022. gadā bija **80 % (513 milj. euro) CFLA prognozes (643 milj. euro) izpilde ES fondu maksājumiem** projektu īstenotājiem (par 130 milj. euro mazāk). Skatīt attēlu Nr. 7.

Attēls Nr. 7 “Maksājumu prognožu izpilde investīciju jomu dalījumā 2022. gadā, 2014.–2020. gada plānošanas perioda ES fondi kumulatīvi, milj. euro”



2023. gada janvārī CFLA iesniegtā aktualizētā **ES fondu investīciju prognoze**¹⁴ 2023. gadā ir **546 milj. euro**, kas ir par 21 % jeb 146 milj. euro mazāk, salīdzinot ar 2022. gada jūlija prognozi. Tas arī norāda uz pieaugošu risku un izaicinājumu īstenotājiem pabeigt projektus 2023. gadā, un CFLA veikt pēdējos attiecināmo izdevumu maksājumus projektos vēl 2024. gada sākumā, lai Latvija līdz 2024. gada 31. jūlijam (2014.–2020. Regulā noteikts gala termiņš)

¹³ Pamatojoties uz Valsts drošības dienesta izteikto viedokli par vilcienu kustības drošības kontroles sistēmas BLOK (tās ražotājs ir 1994. gadā Krievijā dibinātā Pētniecības un ražošanas asociācija “SAUT”) izmantošanu vilcienu ekspluatācijā, informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija “Cert.lv” turpina veikt izvērtējumu – sagaidāms indikatīvi līdz 2023. gada maijam.

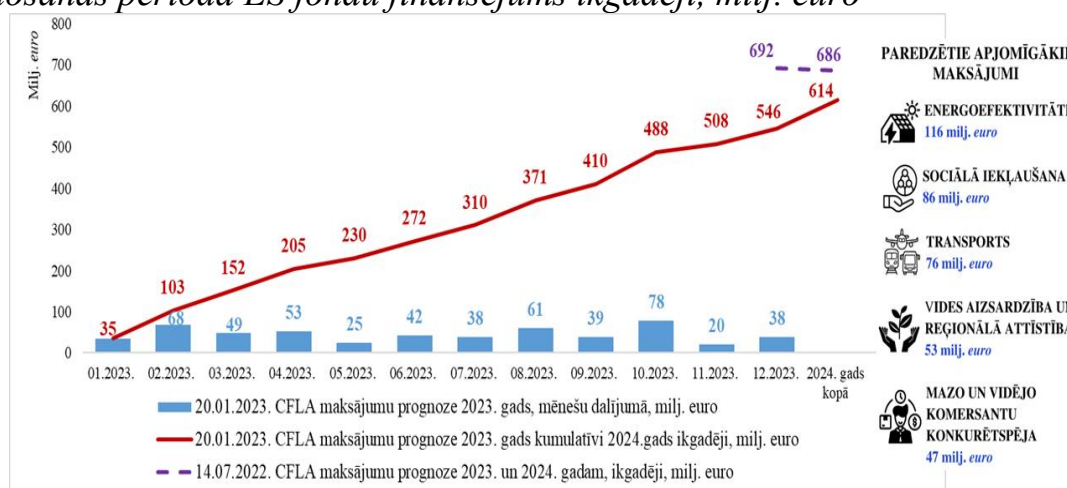
¹⁴ (1) CFLA prognozei ES fondu atbalsta maksājumiem finansējuma saņēmējiem par pamatu izmantotas projektu īstenotāju maksājumu pieprasījumu iesniegšanas prognozes, kam piemēro vēsturiskās izpildes statistikā un zināmo risku vērtējumā balstītus ticamības koeficientus. (2) Prognozes samazinājumu ietekmē pārcelti maksājumi uz 2024. gada sākumu, galvenokārt, sliežu transporta un tā infrastruktūras, veselības aprūpes infrastruktūras un pašvaldību energoefektīvas infrastruktūras projektos.

iesniegtu EK pēdējo maksājuma pieteikumu ES fondu piešķiruma saņemšanai pilnā apmērā.

Vienlaikus **Finanšu disciplīnas instruments**¹⁵ sekmējis labāku projektu īstenotāju maksājumu pieprasījumu plānu izpildi (vidēji 98 %).

Augstāk minēto faktoru ietekmē, 2022. gada plāna izpilde ir zemākajā līmenī¹⁶ (94 %). Skatīt attēlus Nr. 8 un 9.

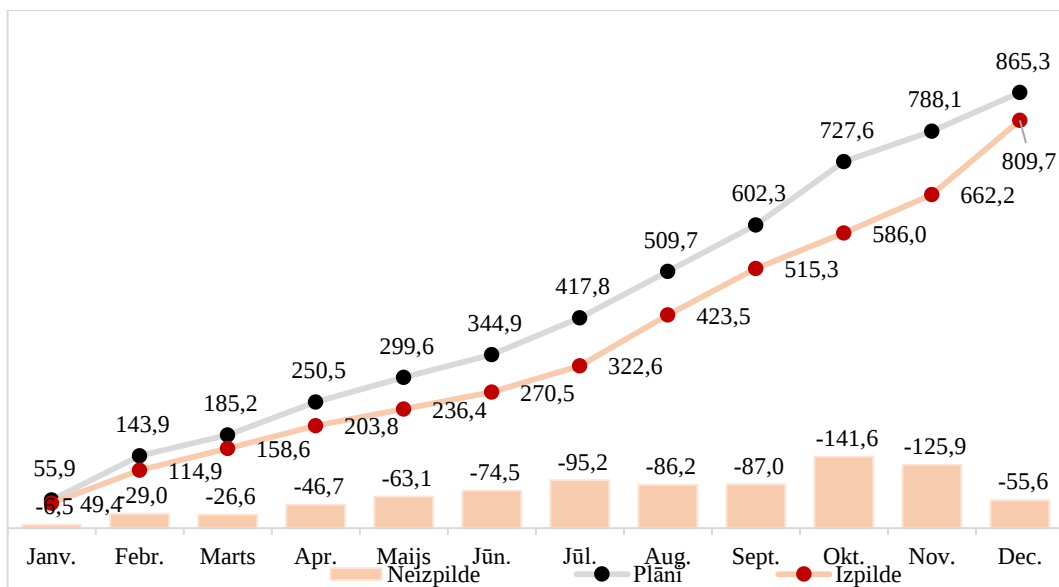
Attēls Nr. 8 “CFLA maksājumu prognoze perioda beigās, 2014.–2020. gada plānošanas perioda ES fondu finansējums ikgadēji, milj. euro”



Attēls Nr. 9 “Finansējuma saņēmēju 2022. gada maksājumu pieprasījumu iesniegšanas plāni projektu līmenī un izpilde līdz 2023. gada 1. janvārim, ES fondu un valsts budžeta līdzfinansējums, milj. euro”

¹⁵ Kopš ieviešanas 2018. gada 1. septembrī. MK noteikumu Nr. 784 51.³ punkts: ja CFLA konstatē samazinājumu iepriekšējā kalendāra gadā faktiski veikto izdevumu un CFLA iesniegto maksājuma pieprasījumu apjomā vairāk nekā par 25 % no aktualizētā plānoto maksājuma pieprasījumu iesniegšanas grafikā paredzētā, tā samazina ES fonda un valsts budžeta līdzfinansējumu, ja attiecināms, par starpību, kas pārsniedz 25 % no maksājuma pieprasījumu iesniegšanas grafikā paredzētā.

¹⁶ 2022. gada kopējo rezultātu **sekmēja 306 projekti** – īstenotāji iesniedza par **104,3 milj. euro vairāk** maksājumu pieprasījumus (vislielākais ieguldījums komersantiem (48 milj. euro), no tiem 51,9 % ir akciju sabiedrībai "Attīstības finanšu institūcija Altum", valsts pārvaldes iestādēm (21,6 milj. euro).



188 projektiem (17,8 %) maksājumu pieprasījumu 2022. gada plānu **izpilde bija mazāka par 75 %**, 109,2 milj. *euro* (skatīt projektu uzskaitījumu un iestāžu viedokli pielikumā Nr. 1)¹⁷, no tiem:

1. **158 projektiem (84 % no kopskaita)** ir **objektīvs pamatojums** izņēmumam (būtiskākie iemesli – nepārvarama vara (52 projektos), ietaupījumi (33 projektos)) – netiek piemērots finansējuma samazinājums finanšu disciplīnas neievērošanas dēļ atbilstoši MK noteikumu Nr. 784 51.¹ punktā un 51.⁴ 1 – 6. apakšpunktā un atsevišķos MK lēmumos noteiktajam, t. i., nepiemēro MK noteikumu Nr. 784 51.³ punktu.

2. **19 projektiem** kavējumi nav pamatojami ar MK noteikumu Nr. 784 51.¹ punktā un 51.⁴ 1.–6. apakšpunktā uzskaitītajiem izņēmumu gadījumiem. Izskatot situācijas individuāli, tiek **rosināts MK lemt nesamazināt finansējuma atbalstu** īstenotājiem saskaņā ar MK noteikumu Nr. 784 51.⁴ 7. apakšpunktu:

2.1. **12 projektiem**, balstoties uz CFLA un atbildīgo iestāžu viedokļiem.

2.2. **7 projektiem** – nebūtisks kavējums – izpildīts 2023. gada janvārī.

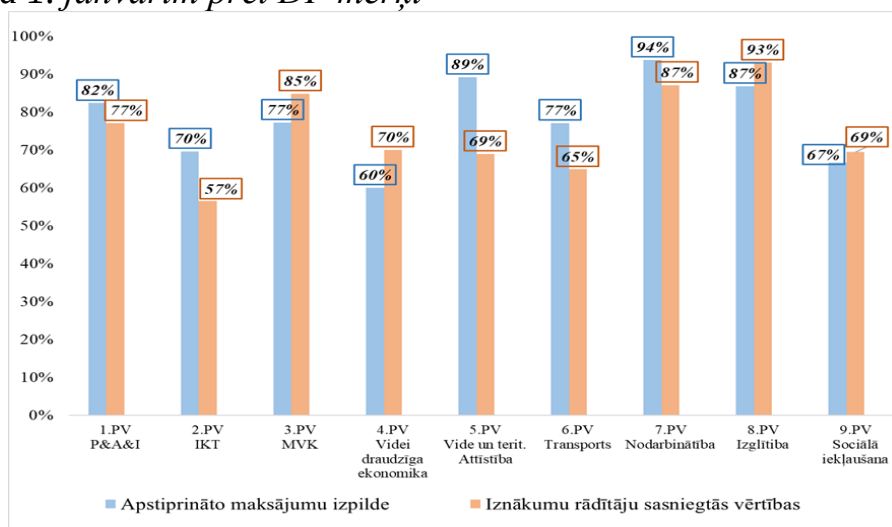
3. **8 projekti** – CFLA un atbildīgās iestādes **turpina izskatīt. 3 projekti** – CFLA **jāsamazina atbalsta finansējums** saskaņā ar MK noteikumu Nr. 784 51.³ punktu atbilstoši atbildīgās iestādes atzinumam.

Izskatot īstenotāju argumentētus lūgumus, atbildīgās iestādes rosina MK atbalstīt līgumu īstenošanas termiņu **pagarinājumus 13 projektiem** saskaņā ar MK noteikumu Nr. 784 51.⁴ 7. apakšpunktu. Projektu uzskaitījumu un iestāžu viedokli skatīt ziņojuma pielikumā Nr. 2.

¹⁷ Detalizēta informācija ir pieejama ES fondu tīmekļa vietnē ES fondi 2014 - 2020 → Ieviešana → Ieviešanas plāni un to izpilde → 2022 → “2. Projektu iesniegšanas plānu izpilde ierobežotas projektu iesniegšanas atlāšu projektiem un maksājumu pieprasījumu iesniegšanas plānu izpilde” → XII mēnesis → “Maksājumu pieprasījumu izpilde” un “Slēgums”: [2022.gads \(esf.fondus.lv\)](https://esf.fondus.lv).

DP rādītāju progress¹⁸: mērens, bet stabils; riski tiek pastiprināti kontrolēti. Saskaņā ar operatīvajiem datiem līdz 2023. gada 1. janvārim vidējā iznākuma rādītāju izpilde ir 78 % no DP paredzētajām rādītāju mērķa vērtībām¹⁹ (ESF – 86 %, ERAF – 76 %, KF – 63 %)²⁰. Vidējais iznākuma rādītāju progress korelē ar veiktajiem maksājumiem projektos – attēlā Nr. 10 ir redzams progress prioritārajos virzienos (jomās) – labākais sniegums ir izglītības jomā. REACT-EU prioritārajos virzienos tikai sāk intensificēties maksājumi²¹. Sasniegtas pirmās rādītāju vērtības SAM 13.1.6. “Atveseļošanas pasākumi ekonomikas nozarē – nodarbināto apmācības (ERAF)”²².

Attēls Nr. 10 “Maksājumu un rādītāju progress prioritāro virzienu dalījumā līdz 2023. gada 1. janvārim pret DP mērķi”



No DP snieguma ietvara 30 iznākuma rādītājiem 2023. gada mērķa vērtības ir sasnieguši jau vairāk kā puse jeb 16 rādītāji (skatīt attēlu Nr. 11).

Attēls Nr. 11 “Snieguma ietvara iznākuma rādītāji, kuri vēl nav sasnieguši DP mērķa vērtības, progress līdz 2023. gada 1. februārim”

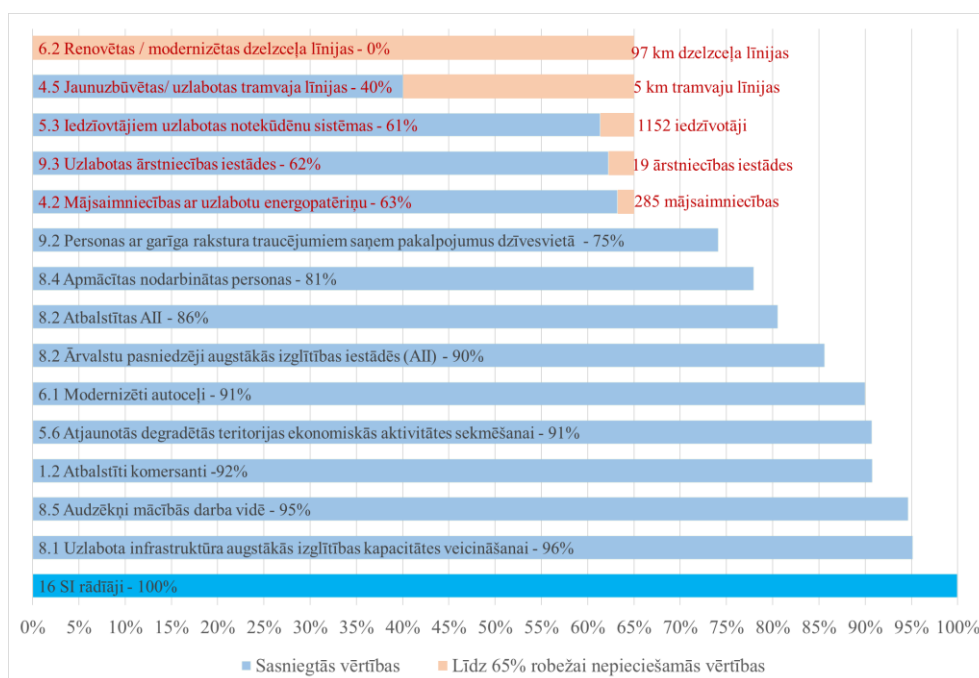
¹⁸ Detalizēta informācija par maksājumu un rādītāju progresu pieejama ES fondu tīmekļa vietnē ES fondi 2014 - 2020 → Ieviešana → Ieviešanas plāni un to izpilde → 2022. gads: [2022.gads \(esfondi.lv\)](https://2022.gads(esfondi.lv)).

¹⁹ 2022. gada 1. septembrī – 74 %. Neskaitot REACT-EU rādītājus, jo to finansējums ir pieejams no 2021. gada jūlija. Tā izmantošanai tiek veikti nepieciešamie grozījumi SAM ieviešanas nosacījumos, esošajos projektos vai tiek slēgti jaunu projektu līgumi.

²⁰ Atšķirība iepriekšējā pusgadā ir vēl vairāk palielinājusies. ESF izpilde ir uzlabojusies par 4 %, savukārt, ERAF un KF attiecīgi par 3% un 2 %.

²¹ 13. prioritārā virziena un 14. prioritārā virziena maksājumu izpilde ir attiecīgi 24 % un 14 %.

²² 73 atbalstīti komersanti, 1 010 personas, kas saņem nefinansiālu atbalstu.



65 % kritiskā robeža²³ ir sasniegta 25 rādītājiem. 3 vērtības ir sasniegtas vismaz 61 % apmērā (riski ir minimāli). **2 rādītājiem** transporta nozarē izpilde ir mazāka par 60 % SM pastiprināti jākontrolē **riski**²⁴:

1) rādītāja I.4.5.1.ak (CO15) “Jaunuzbūvēto vai uzlaboto tramvaja un metro līniju kopējais garums” – lai arī izpildes riski šķietami nav augsti, jo projekta līgumos paredzētās vērtības ir 130 % (25,49 km) no DP mērķa vērtības (20 km), tomēr ieviešanai atlicis ierobežots laiks līdz š. g. beigām;

2) **ļoti augsts risks** saglabājas rādītājam i.6.2.1.ak (CO12a) “**Rekonstruēto vai modernizēto dzelzceļa līniju kopējais garums**”²⁵ – izpilde ir 0, tiek virzīti DP grozījumi, lai samazinātu pašreizējo mērķi no 150 km uz 100 km, balstoties uz SM un īstenotāja rosinājumu dēļ apstākļiem saistībā ar Krievijas karu Ukrainā.

2.2. Gatavošanās perioda noslēgumam

2014.–2020. gada plānošanas periodā 2023. gads ir noslēdzošais. Ņemot vērā pēdējo divu gadu ārkārtas izaicinājumus, atsevišķu investīciju projektu ieviešanas termiņi ir pagarināti līdz kritiskajam beigu termiņam, t. sk. pieaug riski atsevišķu projektu pabeigšanai līdz š. g. beigām, jo īpaši ar būvniecību saistītos vairākos gados īstenojamos infrastruktūras objektos. Tādēļ ES fondu vadībā iesaistītās iestādes veic arī ārkārtas pasākumus, lai sekmētu ES finansējuma

²³ EK var piemērot finanšu korekciju, ja perioda beigās rādītājs sasniegts mazāk par 65 %.

²⁴ 4.5.1.1. SAMP “Attīstīt videi draudzīgu sabiedriskā transporta infrastruktūru (sliežu transporta)”, 6.2.1.2. SAMP “Dzelzceļa infrastruktūras modernizācija un izbūve”.

²⁵ Mērķa vērtību SM plāno sasniegt ar projektu “Dzelzceļa infrastruktūras modernizācija vilcienu kustības ātruma paaugstināšanai”, kopējās attiecināmās izmaksas – 70 milj. euro, t. sk. 59,5 milj. euro KF un 10,5 milj. euro privātais finansējums.

izmantošanai pilnā apmērā: (1) DP līmenī (t. sk. pārdales starp finansējuma avotiem (no ERAF uz KF), rādītāju mērķa vērtību samazināšana), un (2) projektu līmenī (t. sk. sniedzot konsultatīvo atbalstu gan tiešajā komunikācijā, gan publiskojot metodiskos palīgmateriālus²⁶, izskatot, rosinot iespējamus projektu sekmīgas pabeigšanas risinājumus), virzot priekšlikumus valdībai lēmumu pieņemšanai.

Iepriekš minētie risku pārvaldības ārkārtas pasākumi šķietami dod vēlamo efektu – **2023. gada februārī FM aktualizētā deklarējamo izdevumu prognoze (vērtējama piesardzīgi augstas nenoteiktības apstākļos)**²⁷ ir **pozitīvāka nekā iepriekš**²⁸ un kopumā rodas drošāka pārliecība par iespējamu ES fondu finansējuma saņemšanu pilnā apmērā perioda beigās:

1) **ERAF** ietvaros joprojām prognozējama kopējā attiecināmo izdevumu **rezerve** (potenciālo neizpildi IKT jomā (2. prioritārajā virzienā), vides un reģionālās attīstības jomā (5. prioritārajā virzienā) un transporta jomā (6. prioritārajā virzienā) kompensēs pārsniegumi citos prioritārajos virzienos);

2) salīdzinot ar iepriekšējo pusgadu, **KF** ieguldījumu kopējā projekcija uzrāda **situācijas uzlabojumu** (ņemot vērā progresu līgumu noslēgšanā) – veidojas attiecināmo izdevumu **neliela rezerve** (prognozējamo neizpildi 39,4 milj. *euro* 6. prioritārajā virzienā “Ilgspējīga transporta sistēma” kompensēs pārsniegumi citos prioritārajos virzienos).

Ņemot vērā iepriekš minēto, MK lēmumi²⁹ attiecībā uz finansējuma atkārtotas izmantošanas iespējām vai ierobežojumiem joprojām ir aktuāli augstas nenoteiktības apstākļos: ESF projektos deklarējamo izdevumu rezerve prognozēta

²⁶ Pieejami CFLA tīmekļa vietnē: <https://www.cfla.gov.lv/lv/jaunums/paligmateriali-izmaksu-sadardzinajuma-risku-vadibai-es-fondu-projektos>. T. sk. EM sadarbībā ar nozares organizācijām izstrādātajām Vadlīnijām būvdarbu izmaksu indeksācijai: https://www.em.gov.lv/lv/vadlinijas-buvmaterialu-izmaksu-sadardzinajuma-novertesana#_ftn1 un IUB skaidrojumu par līgumu grozījumu pieļaujamību un veikšanas kārtību: <https://www.iub.gov.lv/lv/jaunums/ligumu-vadiba-krizes-apstaklos-papildinata-20062022>.

²⁷ Balstoties uz 2023. gada janvārī CFLA iesniegto aktualizēto ES fondu investīciju (maksājumu) sagaidāmo plūsmu, kopējo EK deklarējamo izdevumu prognozē izmantoti pieņēmumi, t. sk. (1) ņemot vērā ES fondu 2007.–2013. gada plānošanas perioda statistiku par izbeigtajiem līgumiem, neatbilstībām, tos pielāgojot ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda specifikai. (2) EK deklarējamo izdevumu pārsnieguma prognoze veidojas t. sk. no papildu virsrašanās un finansējuma saņēmēju pašu lielāka līdzfinansējuma (īpaši pašvaldību projektos). (3) Prognozēs iekļauta zināmā informācija par ES fondu sistēmas auditos un citās pārbaudēs konstatētajiem atvērtajiem gadījumiem un riskiem ar potenciālu ietekmi uz deklarējamo izdevumu apjomiem. (4) Ņemts vērā EK nosacījums elastībai starp prioritārajiem virzieniem un fondiem – prioritārais virziens ar deklarējamo izdevumu rezervi perioda beigās var aizstāt deklarējamo izdevumu iztrūkumu citā prioritārajā virzienā 15 % robežās, ja abus prioritāros virzienus līdzfinansē viens fonds (ERAF, ESF vai KF) – 2014.–2020. Regulas 130. panta 3. daļa. Detalizēta maksājumu prognožu informācija pieejama sadaļā ES fondi 2014 – 2020 → Ieviešana → Ieviešanas plāni un to izpilde → 2023.gads → 1. Maksājumu finansējuma saņēmējiem un deklarējamo izdevumu plāni, izpilde un prognozes: <https://www.esfondi.lv/2022.gads>.

²⁸ Salīdzinot ar iepriekšējo 2022. gada jūlijā FM aktualizēto prognozi, 2023. gada sākuma prognozes uzlabojumu pozitīvi ietekmēja galvenokārt būtisko progresu projektu līgumu noslēgšanā.

²⁹ Saskaņā ar MK lēmumiem (MK 2020. gada 22. septembra sēdes protokola Nr. 55 30. § 2.1. un 2.2. punkts, MK 2021. gada 18. marta sēdes protokola Nr. 28 26. § 3. punkts, MK 2021. gada 8. jūnija sēdes protokola Nr. 46 32. § 6. punkts, MK 2022. gada 22. marta sēdes protokola Nr. 17 34. § 4.1. apakšpunkts) ir noteikts princips, ka valsts budžeta virsrašanās kompensēšanai (*maksimāli neitrālai ietekmei uz vispārējās valdības budžeta bilanci*) ES fondu atbrīvoto finansējumu nedrīkst pārdalīt projektiem vai jaunām projekta darbībām (izņemot tehniskās palīdzības, ESF, REACT-EU, ERAF IKT un KF 5. prioritārā virziena “Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte” un 6. prioritārā virziena “Ilgspējīga transporta sistēma” ietvaros).

niecīga, pie tam samazinājusies kopš 2022. gada jūlija. Individuāli KF un ERAF prioritārajos virzienos, kuros šobrīd atļauta finansējuma atkārtota izmantošana, joprojām prognozēts deklarējamo izdevumu iztrūkums (izņemot KF 5. prioritāro virzienu “Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte”, kur rezerve atkarīga no veiksmīgas izdevumu pārceļšanas no 5.1.1. SAM “Novērst plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu pilsētu teritorijās” un 5.1.2. SAM “Samazināt plūdu riskus lauku teritorijās”, kas tiks paveikts tikai pēc 2023. gada 30. jūnija, kad sāksies pēdējais grāmatvedības gads).

Saskaņā ar CFLA informāciju kopumā individuālos projektos tiek rasti risinājumi projektu pabeigšanai ar ES fondu līdzfinansējumu, pamatotos gadījumos īstenotājiem veicot atbalstāmas izmaiņas darbu apjomos, īstenošanas termiņos, izmantojot aizņemšanās iespējas u. c. Atsevišķos, **īpaši pamatotos izņēmuma gadījumos**, kad nav citu risinājumu, **tiek izmantota iespēja projektu īstenošanu pabeigt arī pēc 2023. gada** atbilstoši nacionāliem lēmumiem un saskaņā ar EK vadlīnijām³⁰.

Iepriekš minētais regulējums dod iespēju projektu pabeigšanas ierobežotai elastībai: (1) bez ES fondu atbalsta (“nefunkcionējošs projekts”) vai (2) pilnībā vai daļēji finansējot 2021.–2027. gadu programmā ar ES fondu līdzfinansējumu (“pārceļot” projektu uz jauno periodu vai “posmojot” divu periodu ietvaros), ja nozaru politikas veidotājs rod tādu iespēju (jāievēro zināmi nosacījumi)³¹. Šādos gadījumos projektu īstenotājiem jāsniedz CFLA detalizētu informāciju par iemesliem nepabeigt projektu laikā vai līgumā pieejamā finansējuma ietvaros un iespējām to turpināt kā nefunkcionējošo vai posmoto projektu u. c. nepieciešamo informāciju. Ja ES fondu vadībā iesaistītās iestādes secina, ka projekta īstenoāja piedāvātais risinājums ir atbilstošs EK vadlīnijās minētajiem nosacījumiem un praktiski īstenojams, atbildīgā iestāde sadarbībā ar CFLA un FM, ja nepieciešams, izstrādā attiecīgu risinājuma priekšlikumu MK lēmuma pieņemšanai (informatīvais ziņojums MK un/vai grozījumi investīciju īstenošanas noteikumos un, ja nepieciešams, arī DP grozījumi). Pēc MK lēmuma pieņemšanas iestādes atbilstoši kompetencei veic nepieciešamās darbības³². Līdzīgi kā iepriekšējos

³⁰ 2022. gada 14. decembrī aktualizētās EK vadlīnijas par to darbības programmu slēgšanu, kuras pieņemtas atbalsta saņemšanai no ERAF, ESF, KF un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (2014.–2020. gada periodā) (2022/C 474/01): https://www.esfondi.lv/upload/Vadlinijas/2014-2020_slegsanas-vadlinijas_apst_14.12.2022.pdf

³¹ Plašāka informācija pieejama ES fondu tīmekļa vietnē: <https://www.esfondi.lv/upload/ja-es-fondu-projektu-nevar-pabeigt-a4-web.pdf>.

³² Piemēri jau pieņemtajiem lēmumiem: 1) projekts Nr. 6.1.1.0/17/I/006 “Satiksmes pārvads no Tvaika ielas uz Kundziņsalu”. MK lēmums par projekta īstenošanu kā nefunkcionāls projekts līdz 2026. gada 1. janvārim pieņemts 2022. gada 11. novembrī ar MK protokola Nr. 55 40. § 5.1. punktu. Plašāka informācija pieejama: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/f68ae50d-412c-47d1-8629-d0dec8b93a00; 2) projekts Nr. 6.1.3.1/18/I/001 “Satiksmes pārvads pār sliežu ceļiem dzelzceļa līnijā Rīga – Skulte ar pievedceļiem”. MK lēmums par projekta īstenošanu kā nefunkcionāls projekts līdz 2026. gada 1. janvārim pieņemts 2022. gada 11. novembrī ar MK protokola Nr. 55 40. § 5.2. punktu. Plašāka informācija pieejama: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/f68ae50d-412c-47d1-8629-d0dec8b93a00; 3) Projekts Nr. 9.3.2.0/21/I/001 “SIA “Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca” ēkas Hipokrāta ielā 4 infrastruktūras attīstība”: MK lēmums par projekta īstenošanu kā posmos dalītu pieņemts 2022. gada 17. maijā ar MK protokola Nr. 27 37. §

plānošanas periodos VI organizēs koordinētu 2014.–2020. gada plānošanas perioda slēgšanas procesu, vienojoties ar ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm par veicamajiem darbiem, termiņiem, lai savlaicīgi iesniegtu noslēguma dokumentāciju EK³³.

Izvērtējumi³⁴. 2022. gadā īstenoti 2 ES fondu investīciju ietekmes jeb ex-post izvērtējumi: par investīcijām pārejā uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni visās nozarēs (4. prioritārais virziens) un nodarbinātības un darbaspēka mobilitātes jomā (7. prioritārais virziens). Tāpat ir vērtētas vienkāršoto izmaksu piemērošanas iespējas 2021.–2027. gada ES fondu plānošanas periodā, uzsākts ex-post izvērtējums izglītības, prasmju un mūžizglītības jomā (8. prioritārais virziens), paredzot tā pabeigšanu 2023. gada 3. ceturksnī. 2023. gadā plānots darbs arī pie atlikušajiem sešiem ES fondu investīciju ex-post izvērtējumiem³⁵.

2.3. Vadības un kontroles sistēmas darbība

Vairāki sistēmiskie uzlabojumi tiek veikti, pamatojoties uz ES un citu institūciju veiktajiem auditiem. Piemēram, ņemot vērā Eiropas revīzijas palātas likumdošanas audita konstatējumus un EK 2022. gada 4. aprīļa viedokli³⁶ par neatļautu sadalītu iepirkumu atsevišķu ceļu projektu ietvaros, turpinās darbs pie uzlabojumiem Elektronisko iepirkumu sistēmā (EIS), lai efektīvāk ar iepirkumu plānu kontroles pasākumiem mazinātu sadalītu iepirkumu risku, kā arī sniegtu atbalstu projektu īstenotājiem šāda riska vērtēšanā un novēršanā³⁷. Tāpat 2022. gada 14. oktobrī IUB ir atjaunojis skaidrojumu "Paredzamās līgumcenas noteikšanas pamatprincipi, lai izvēlētos atbilstošu iepirkuma procedūru"³⁸, lai veicinātu iepirkumu veicēju izpratni par paredzamās līgumcenas noteikšanas pamatprincipiem, papildus pievienojot pielikumu "Kontroljautājumi pasūtītājam, lai izvairītos no iepirkumu nepamatotas sadalīšanas".

2. punktu. Plašāka informācija pieejama: https://vktap.mk.gov.lv/legal_acts/headers/e4f84a09-60d5-42d5-8a59-963cdd398843.

³³ Pēdējais maksājuma pieteikums EK ir iesniedzams 2024. gada 31. jūlijā, savukārt visa noslēguma dokumentācija ir jāiesniedz EK 2025. gada 15. februārī.

³⁴ Vairāk informācijas par izvērtējumiem ES fondu tīmekļa vietnē (<https://www.esfondi.lv/es-fondu-izvertesana-1>) un 2022. gada 30. novembra UK sēdes materiālos ([sēdes – 2022.11.30 UK-14-20 sēde attālināti esfondi.lv](https://www.esfondi.lv/sedes-2022.11.30-UK-14-20-sede-attalinati-esfondi.lv)).

³⁵ Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un inovācijas; IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi; mazo un vidējo komersantu konkurētspēja; vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte; ilgtspējīga transporta sistēma sociālā iekļaušana un nabadzības apkarošana.

³⁶ 2022. gada 4. aprīlī saņemta audita ziņojuma latviskā versija, angļiskā versija saņemta 2021. gada 9. novembrī. Pēc Latvijas iebildumu pret konstatējumu par nepamatoti sadalītu ceļu iepirkumu pārkāpumu un argumentu iesniegšanas EK par to saņemts EK viedoklis 2022. gada 16. janvārī (angļiskā versija, latviskā versija uz ziņojuma sagatavošanas brīdi nav saņemta). FM apzina iesaistīto institūciju viedokli un Latvijas atbilde EK tiks sniegta 2 mēnešu laikā no EK viedokļa latviskās versijas saņemšanas.

³⁷ T. sk. saistībā ar konkrētā risinājuma ieviešanu un iestrādi EIS FM 2022. gada 24. oktobrī lūdza VRAA ievietot kontroljautājumu formu (iepirkuma nepamatotas sadalīšanas novēršanai) EIS pasūtītāja pircēja profilā.

³⁸ Pieejams IUB tīmekļa vietnē: <https://www.iub.gov.lv/lv/skaidrojums-paredzamas-ligumcenas-noteikšanas-pamatprincipi>.

EK auditā par EM pārziņā esošo kompetences centru investīciju projektiem (2. un 4. kārtas atlases projekti) 2022. gada 1. decembrī ir saņemts EK gala ziņojums³⁹ angļu valodā (konstatējumi nav slēgti), uz ko Latvijai atbilde jāsūniedz 2 mēnešu laikā no audita ziņojuma latviskā versijas. Tiek apzināti iesaistīto iestāžu viedokļi par saņemto gala ziņojumu. FM ir lūgusi EM savlaicīgi virzīt MK izskatīšanai attiecīgu informatīvo ziņojumu ar aktuālo informāciju, EM vērtējumu par situāciju un priekšlikumiem rīcībai, t. sk. Latvijas pozīcijai – oficiālai atbildei EK.

Apstrīdēto CFLA lēmumu izskatīšana VI⁴⁰ 2022. gada 2. pusgadā.

VI ir saņemti 5i jauni apstrīdēšanas iesniegumi CFLA un finansējuma saņēmēja noslēgtās vienošanās izpildes ietvaros⁴¹, kā arī pieņemts viens lēmums par iepriekšējā pusgada beigās vēl procesā esošo lietu⁴². Apstrīdētie CFLA lēmumi ir par publisko iepirkumu strīdiem, t. sk. par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu iepirkuma nolikuma prasībām neatbilstošam pretendētam, konkurenci ierobežojošu prasību izvirzīšanu, interešu konfliktu iepirkumā, kā arī par sadalīto iepirkumu. 4 CFLA lēmumi ir atstāti negrozīti, 1 lēmums atcelts, lūdzot CFLA atkārtoti pārvērtēt izdevumu attiecināmību, ņemot vērā IUB kā kompetentās iestādes sniegto viedokli pēc CFLA lēmuma pieņemšanas, un 1 lēmums atceļ 1 no 3 konstatētajām neatbilstībām projektā (skatīt attēlu Nr. 12).

Papildus VI saņemts 1 privāto tiesību juridiskas personas iesniegums par līguma izpildes ietvaros pieņemto CFLA lēmumu⁴³, 3 iesniegumi no vienas privāto tiesību juridiskas personas par CFLA rīcību projekta uzraudzības ietvaros⁴⁴. VI nebija pamata apšaubīt CFLA lēmumu un rīcības tiesiskumu.

No saņemtajiem 10 apstrīdēšanas iesniegumiem par CFLA lēmumiem projektu iesniegumu vērtēšanas ietvaros⁴⁵ 3 CFLA lēmumi ir atstāti negrozīti, bet 7 pēc būtības identiskos gadījumos izdoti satura ziņā citādi lēmumi, grozot CFLA

³⁹ Detalizēta informācija par investīcijām kompetenču centros, EK sākotnējiem konstatējumiem un turpmāko rīcību ir sniegta EM informatīvajā ziņojumā, kas izskatīts MK 2022. gada 14. jūlijā (prot. Nr. 36 109. §.). Pieejams TAP (tiesību akta ID Nr. 22-TA-1548): https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/03616c2c-0392-46e3-b556-1153333a434f.

Ar MK atļauju CFLA ir atjaunojusi maksājumu apstiprināšanu projektos, taču līdz situācijas gala risinājumam kompetences centru investīciju projektu izdevumi netiek iesniegti EK. Kopā no 113,9 milj. *euro* (līgumos noslēgtie izdevumi) EK nav deklarēti 74,4 milj. *euro*.

⁴⁰ Projekta iesniedzējs var VI apstrīdēt CFLA lēmumu par projekta iesnieguma apstiprināšanu, apstiprināšanu ar nosacījumu vai noraidīšanu. Finansējuma saņēmējs, kas ir publiska persona, var VI apstrīdēt CFLA lēmumu par piešķirto finanšu līdzekļu izmaksāšanu, t. sk. konstatētajām neatbilstībām vai citu lēmumu, ja vienošanās nav panākta sarunu ceļā.

⁴¹ Apstrīdēšanas iesniegumi iesniegti: pa 1 transporta, IKT un izglītības jomās; 2 sociālās iekļaušanas un nabadzības apkarošanas jomā.

⁴² Izskatīts apstrīdēšanas iesniegums izglītības, prasmju un mūžizglītības jomā.

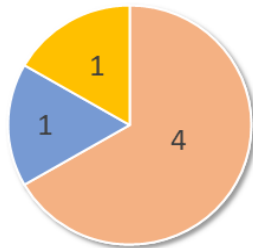
⁴³ Iesniegums iesniegts pārejas uz ekonomiku, kas rada mazas oglekļa emisijas visās nozarēs, jomā.

⁴⁴ Iesniegumi iesniegti mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas jomā.

⁴⁵ Pa vienam apstrīdēšanas iesniegumam 14.1.1.1 SAM pasākuma "Digitalizācijas iniciatīvas studiju kvalitātes pilnveidei" 3. atlases kārtas (atbildīgā iestāde – IZM), 9.2.2.3. SAM pasākuma "Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniegšana" 3. atlases kārtas (atbildīgā iestāde – LM) ietvaros un astoņi 4.3.1. SAM "Veicināt energoefektivitāti un vietējo AER izmantošanu centralizētajā siltumapgādē" 3. atlases kārtas ietvaros (atbildīgā iestāde – EM).

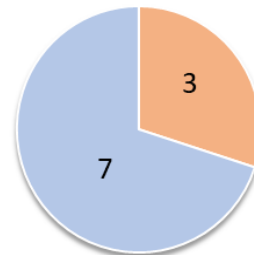
lēmumos par projekta iesnieguma apstiprināšanu ar nosacījumu izvirzīto nosacījumu (skatīt attēlu Nr. 13).

Attēls Nr. 12 “VI lēmumi 2022. gada 2. pusgadā par apstrīdēšanas iesniegumiem CFLA un finansējuma saņēmēja noslēgtās vienošanās izpildes ietvaros”



■ Atstāti negrozīti ■ Atcelti ■ Atcelti daļā

Attēls Nr. 13 “VI lēmumi 2022. gada 2. pusgadā par CFLA lēmumiem projektu iesniegumu vērtēšanas ietvaros”



■ Atstāti spēkā ■ Izdoti satura ziņā citādi lēmumi

Projektos konstatētie pārkāpumi.

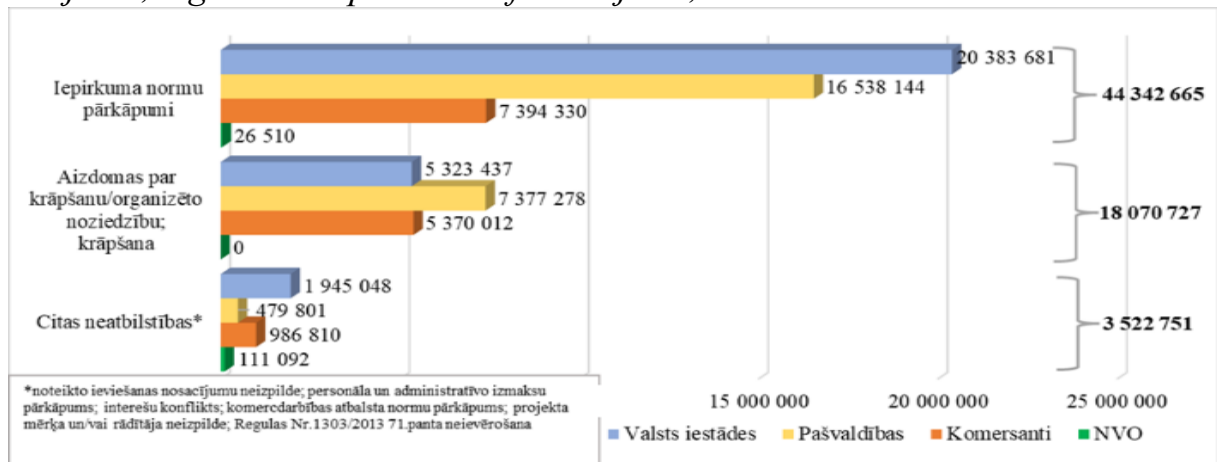
No plānošanas perioda sākuma līdz 2022. gada 31. decembrim ES fondu projektos konstatēti NVI 66 milj. *euro* no publiskā atbalsta finansējuma, galvenokārt, iepirkumu pārkāpumu dēļ⁴⁶ (skatīt attēlu Nr. 14) jeb 1,32 % no projektu maksājumu pieprasījumos iekļautā. Atgūti 32 milj. *euro*⁴⁷. Aizdomu par krāpšanu NVI summa kopumā ir samazinājusies, jo 2022. gada 2. pusgadā uz tiesas lēmuma pamata CFLA samazināja atgūstamo summu Profesionālās izglītības kompetences centra “Ventpils Mūzikas vidusskola” projektā⁴⁸.

⁴⁶ Papildus tam pašvaldību pašu līdzfinansējums – 9,1 milj. *euro*, cits īstenotāju pašu publiskais līdzfinansējums 328 tūkst. *euro*; privātais – 9,1 milj. *euro*.

⁴⁷ (1) 29 milj. *euro* atgūti saskaņā ar MK noteikumu Nr. 517 19.1. un 20.1. apakšpunktiem; (2) 334 *euro* norakstīti saskaņā ar MK noteikumu Nr. 517 19.2. un 20.2. apakšpunktiem; (3) 2 milj. *euro* atgūti saskaņā ar MK noteikumu Nr. 517 19.3. apakšpunktu; (4) 1,3 milj. *euro* atmaksāti saskaņā ar MK noteikumu Nr. 517 20.3. apakšpunktu.

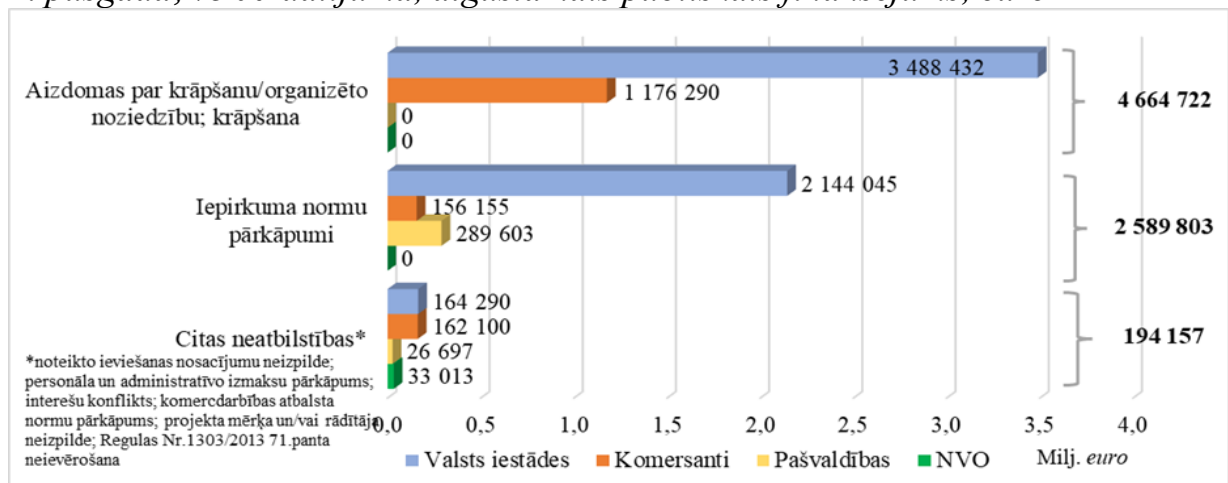
⁴⁸ Projektā Nr. 8.1.3.0/16/I/014 “Valsts Ventpils Mūzikas vidusskolas infrastruktūras attīstība” līdz izmeklēšanas pabeigšanai 2019. gada 11. jūlijā CFLA lēma par 100 % finanšu korekcijas diviem līgumiem (kopumā 8,9 milj. *euro* publiskā finansējuma, no tiem ERAF 7,6 milj. *euro*, valsts budžets 1,3 milj. *euro*). 2022. gada 15. jūnijā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija pasludināja spriedumu, par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā atzīstot apakšuzņēmēja amatpersonu, līdz ar to par NVI atzīstami nevis visas būvniecības un būvprojekta izstrādes līgumu izmaksas, bet tikai saistītās ar izpildē iesaistītajiem apakšuzņēmējiem un ar ugunsdrošību saistītajiem darbiem, t. i., 370 826,87 *euro* (t. sk. ERAF 315 202,84 *euro*; valsts budžets 55 624,03 *euro*).

Attēls Nr. 14 “Neatbilstības kopā 2014.–2020. gada plānošanas periodā, veidu dalījumā, atgūstamais publiskais finansējums, euro”



2022. gada 2. pusgadā konstatēti 7,6 milj. euro NVI⁴⁹ (skatīt attēlu Nr. 15) – par 49 % mazāk nekā iepriekšējā pusgadā (mazāk iepirkumu normu pārkāpumu, vienlaikus konstatēti jauni aizdomu par krāpšanu gadījumi⁵⁰).

Attēls Nr. 15 “Neatbilstības 2014.–2020. gada plānošanas perioda 2022. gada 2. pusgadā, veidu dalījumā, atgūstamais publiskais finansējums, euro”



3. ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periods

Pēc 2 gadu visu iesaistīto pušu apjomīga darba 2022. gada nogalē EK apstiprināja programmu ar **4,3 mljrd. euro**⁵¹ ES fondu iespējam investīcijām

⁴⁹ Papildus – pašvaldību pušu līdzfinansējums 251 tūkst. euro, cits īstenotāju pušu publiskais līdzfinansējums 1 tūkst. euro; privātais – 1,9 milj. euro.

⁵⁰ Piemēram, <https://nra.lv/latvija/izglitiba-karjera/403754-aizdomas-par-krapsanos-ar-es-lidzekliem-600-000-eiro-apmera-daugavpils-universitate.htm>.

⁵¹ EK 2022. gada 25. novembrī apstiprinātā ES kohēzijas politikas programmu 2021.–2027. gadam ar kopā 5 mljrd. euro investīcijām Latvijas tautsaimniecībā (4,3 mljrd. euro ES fondu finansējumu un 0,7 mljrd. euro nacionālo līdzfinansējumu) pieejama: https://www.esfondi.lv/upload/2021-2027/fmprog_31102022.docx.

Latvijā. Nekavējoties FM organizēja **pirmo uzraudzības komitejas sēdi š. g. 26. janvārī**, kurā tika pieņemti nozīmīgi lēmumi, lai uzsāktu jaunas investīcijas tautsaimniecībā pēc iespējas ātrāk⁵². Tāpat notiek konsultācijas ar sadarbības un sociālajiem partneriem par jauniem projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijiem ES fondu uzraudzības komitejas apakškomitejās.

SM nepieciešams iespējami ātri nodrošināt ieguldījumu priekšnosacījuma⁵³ izpildei nepieciešamās nozares stratēģijas “Indikatīvais dzelzceļa infrastruktūras attīstības plāns 2023.–2027. gadam”⁵⁴ izstrādi un apstiprināšanu MK. Tas ir kritisks priekšnoteikums, lai varētu saņemt EK ES fondu atmaksu par ieguldījumiem attiecīgās jomas investīcijās.

FM turpina aktīvu darbu pie horizontālā normatīvā regulējuma izstrādes (noslēguma posmā ir MK noteikumu projekti par budžetu un maksājumu veikšanas kārtību, pārbaužu veikšanu, ES fondu vadību, informācijas un publicitātes nosacījumiem; vienlaikus turpinās darbs pie MK noteikumu projekta par neatbilstību konstatēšanas kārtību izstrādes) virzības apstiprināšanai MK. Vienlaikus šis paralēlais process nav šķērslis vai ierobežojums specifisko ES fondu ieviešanu regulējošo normatīvo aktu izstrādei.

2023. gadā ir īpaši **jāintensificē jaunu investīciju uzsākšana**. Jāņem vērā ES fondu izmantošanas nosacījumi – ierobežots īstenošanas laiks līdz 2029. gada beigām, ikgadējie izdevumu finanšu mērķi, sākot ar 2025. gadu, līdzšinējie nacionālo procesu kavējumi u. c. Ministrijām jāstiprina darbs pie investīciju nosacījumu izstrādes un saskaņošanas, ņemot vērā līdz šim kopumā nepietiekamo tempu un politikas veidotāju neizmantotās iespējas ātrākai investīciju uzsākšanai pirms programmas apstiprināšanas. FM jau kopš 2020. gada paralēli programmas izstrādei regulāri aktualizēja, t. sk. MK ziņojumos, iespēju un nepieciešamību atbildīgajām iestādēm virzīt ātrāk uzsākamās investīcijas ar pagaidu regulējumu. Piemēram, **īpaši izceļams – jau MK 2020. gada 24. martā valdība atbalstīja ātrāk uzsākamās finansiāli ietilpīgas investīcijas ceļu infrastruktūrā⁵⁵**. Tomēr

⁵² 2023. gada 26. janvāra ES fondu UK sēdē apstiprināti projektu iesniegumu atlases metodika un 14 investīciju konkursu projektu vērtēšanas kritēriji, ES fondu Izvērtēšanas plāns. Plašāka informācija pieejama UK [e-portfelī](#) → UK 2021-2027 → UK 2021-2027 sēdes: [2023.01.26 2021-2027 UK sēde](#). Preses relīze: [Pirmajā ES fondu jaunā perioda uzraudzības komitejas sēdē tiek pieņemti nozīmīgi lēmumi jaunu ES fondu investīciju uzsākšanai Latvijā | Finanšu ministrija \(fm.gov.lv\)](#). Turpmākai operatīvai lēmumu pieņemšanai īpaši par projektu atlašu vērtēšanas kritērijiem UK sēdes notiks rakstiskajā procedūrā vai klātienē pēc nepieciešamības.

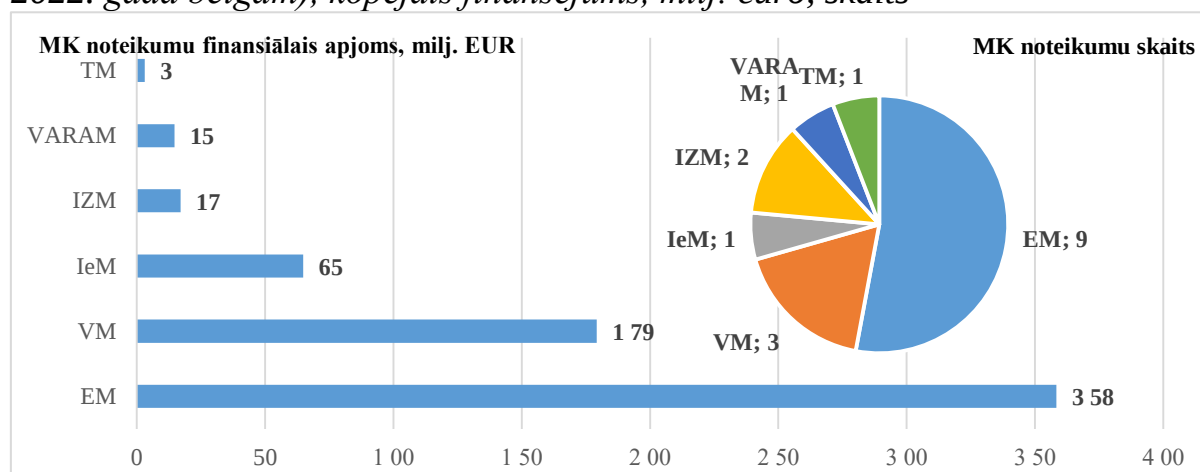
⁵³ (1) 2021.-2027. Regulas preambula “..... tā kā **Komisijai ir liegts veikt maksājumus par izdevumiem, kas radušies saņēmējiem un samaksāti, īstenojot darbības, kuras saistītas ar konkrētiem mērķiem, attiecībā uz kuriem nav izpildīti veicinošie nosacījumi, kas ir iekļauti maksājuma pieteikumos, attiecībā uz šādiem izdevumiem nebūtu jānosaka termiņš, kurā Komisijai jāveic maksājumi.**”; (2) 2021.-2027. Regulas 4. pielikumā (specifiskie ieguldījumu priekšnosacījumi, kas attiecas uz konkrētiem specifiskajiem atbalsta mērķiem): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ne/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060&qid=1625116684765>.

⁵⁴ Līdz 2022. gada beigām bija spēkā “Indikatīvais dzelzceļa infrastruktūras attīstības plāns 2018.–2022.gadam” (MK 2018. gada 6. novembra rīkojums Nr. 588 “Par indikatīvo dzelzceļa infrastruktūras attīstības plānu 2018.–2022. gadam”), savukārt, kavējoties jaunās stratēģijas apstiprināšanai, no 2023. gada sākuma attiecīgais kritērijs vairs nav uzskatāms par izpildītu. Līdz ar to ieguldījumu priekšnosacījuma kritērijs tika izpildīts tikai līdz 2022. gada beigām.

⁵⁵ MK 2020. gada 24. marta protokollēmums Nr. 17, 21.§ 10. punkts “Ņemot vērā informatīvā ziņojuma astotajā sadaļā sniegto informāciju par nepieciešamību uzsākt investīcijas Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas periodā jau 2021.gadā, noteikt iespēju ātrāk uzsākt valsts galveno un reģionālo autoceļu kvalitātes

no SM kā politikas veidotāja puses nesekoja rīcība, attiecīgi jaunā periodā ceļu infrastruktūras investīcijas līdz šim nav veiktas un arī **joprojām 2023. gadā atbilstoši ceļu projekti nav ieviešanā** jaunā perioda programmas ietvaros. SM skaidrojumā FM par to, kāpēc faktiski nav veiktas investīcijas ar pozitīvu ietekmi uz naudas plūsmu, minējusi tādus iemeslus kā Covid-19 krīze, ģeopolitiskā situācija, izmaiņas piegāžu ķēdēs, programmas saskaņošanas ar EK gaitā pārstrukturētās transporta investīcijas. Tāpat **arī citas ministrijas pirms programmas apstiprināšanas nav ātrāk uzsākušas investīcijas**, kas bija nepieciešams ātrāk projektu augstai gatavībai un ar ko FM rēķinājās arī budžeta naudas plūsmās⁵⁶. Piemēram, līdz 2022. gada beigām⁵⁷ 8 atbildīgās iestādes bija plānojušas izstrādāt un apstiprināt MK noteikumus par 17 SAM pasākumu īstenošanu, tomēr tas nav īstenots (skatīt attēlu Nr. 16).

Attēls Nr. 16 “Informācija par Ministru kabineta noteikumu par specifisko atbalsta mērķu pasākumu īstenošanu, kuru izstrāde sākotnēji bija plānota līdz 2022. gada beigām), kopējais finansējums, milj. euro, skaits”



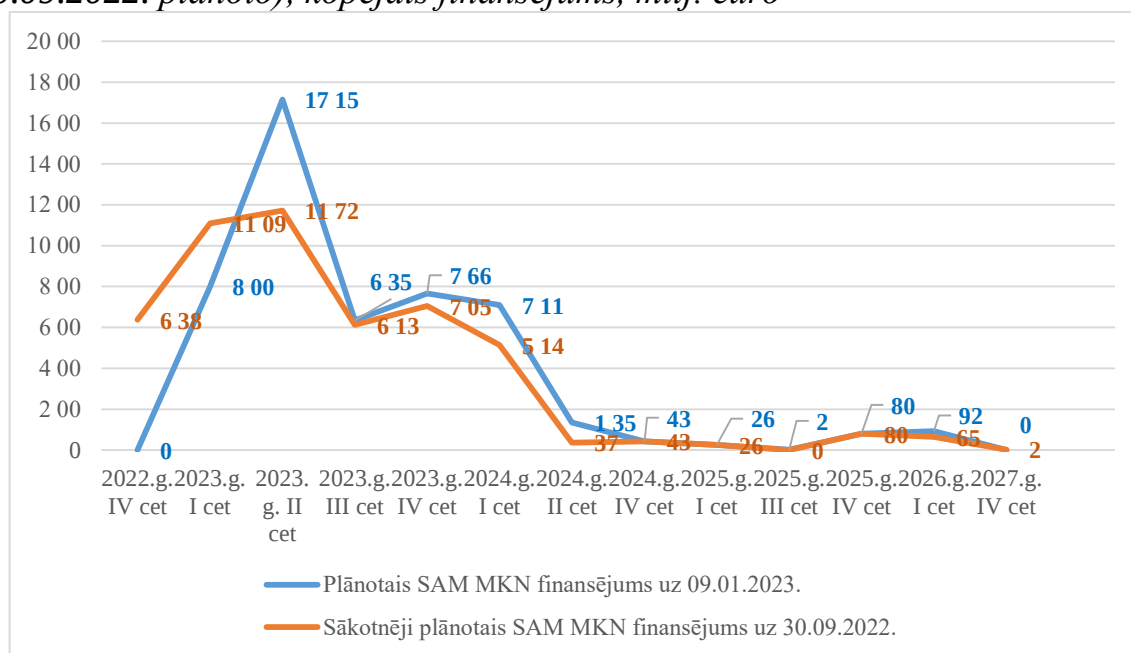
Kopumā nobīdes laika investīciju ieviešanas nosacījumu izstrādes laika grafikā vidēji ir 1-2 ceturkšņu robežās (skatīt attēlā Nr. 17 salīdzinošo informāciju).

uzlabošanas investīciju projektus ar nosacījumu, ja Satiksmes ministrija, veicot nepieciešamās darbības, nodrošina plānošanas dokumentu transporta jomas ieguldījumu priekšnosacījuma pilnīgai izpildei apstiprināšanu Ministru kabinetā un saskaņošanu ar Eiropas Komisiju līdz 2020. gada 31. decembrim.”

⁵⁶ Piemēram, MK 2021. gada 28. septembra sēdē izskatītajā ziņojumā (Protokols Nr. 64 37. §) valdība tika informēta, ka 2021. gada jūlijā FM ir atkārtoti aktualizējusi jautājumu par ātrāk uzsākamajām investīcijām – ātrākai uzsākšanai iespējams virzīt investīcijas, ievērojot ieguldījumu priekšnosacījumu un citu uzsākšanas kritēriju, izpildes statusu, t. sk. risku faktorus. Saskaņā ar atbildīgo iestāžu sniegto informāciju kopumā 15 SAM pasākumos indikatīvi par 287 milj. euro, t. sk. 244 milj. euro ES fondu finansējumu ir plānots uzsākt investīcijas jau 2021. gada beigās un 2022. gada pirmajā ceturksnī tādās jomās kā atbalsts uzņēmējdarbībai, izglītība un labklājība.

⁵⁷ Sākotnējie dati uz 2022. gada 30. septembri atbilstoši informatīvā ziņojuma “Finanšu ministrijas pārziņā esošo Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības aktualitātēm līdz 2022. gada 1. septembrim (pusgada ziņojums)” 3. pielikumā noteiktajam; apstiprināts MK 2022. gada 18. oktobrī, MK sēdes protokols Nr. 53 70. §.

Attēls Nr. 17 “ES fondu 2021.–2027. gadu perioda MK noteikumu par investīciju nosacījumiem izstrādes laika grafika nobīdes – aktuālais 2023. gada sākumā pret 30.09.2022. plānoto), kopējais finansējums, milj. euro”



FM ir pārrunājusi situāciju un turpmākos intensificēšanas risinājumus ar atbildīgajām iestādēm, kuru pārziņā ir finansiāli nozīmīgākās investīcijas. Ministrijas skaidro līdzšinējos kavējumus un ļoti minimālās ambīcijas arī 2023. gadā, galvenokārt, ar paralēli pabeidzamām, īstenojamām un uzsākamām investīcijām ar ievērojamu finanšu apjomu gan 2014.–2020. gadu perioda pēdējā gadā, gan AF ietvaros un attiecīgi ierobežoto atbildīgo iestāžu kapacitāti. Tāpat iestādes kā negatīvos faktorus min potenciālo īstenošanu izaicinājumus saistībā ar globālo situāciju Krievijas kara pret Ukrainu ietekmē un joprojām augsto nenoteiktību u. c., radot arī potenciālo projektu īstenošanu nespēju vienlaikus mobilizēt resursus visu ES līdzfinansējuma iespēju tūlītējai izmantošanai, lai īstenotu augstas gatavības projektus ar ievērojamām tūlītējām naudas plūsmām.

Vienlaikus, FM skatījumā, **nozaru ministrijām** sadarbībā ar iesaistītiem/ieinteresētiem partneriem, t. sk. potenciāliem projektu īstenošanai, ir **nekavējoties jāveic ārkārtas pasākumi**, mērķtiecīgi mobilizējot resursus. FM aicina iestādes **identificēt** konkrētus reālistiski **īstenojamus pasākumus**, t. sk., piemēram, vienkāršojot procesus, uzsākt ātrāk īstenojamus projektus, un **sniegt konkrētus priekšlikumus FM, ja nepieciešama FM iesaiste**.

Lai turpmāk nodrošinātu investīciju uzsākšanas stingru plānveida mērķtiecīgu procesu un izpildes disciplīnas uzraudzību arī valdības līmenī, **FM rosina ar MK lēmumu nostiprināt iestādēm ievērojamo regulējuma izstrādes un projektu iesniegumu atlases uzsākšanas laika grafiku** (skatīt pielikumu Nr. 3)⁵⁸. Saskaņā ar aktualizēto atbildīgo iestāžu sniegto informāciju 2023. gadā

⁵⁸ Informācija par aktuālāko regulējuma statusu regulāri tiek atjaunota un ir pieejam ES fondu tīmekļa vietnē <https://www.esfondi.lv/planosana-1> (Programmas papildinājums (informatīvs materiāls)).

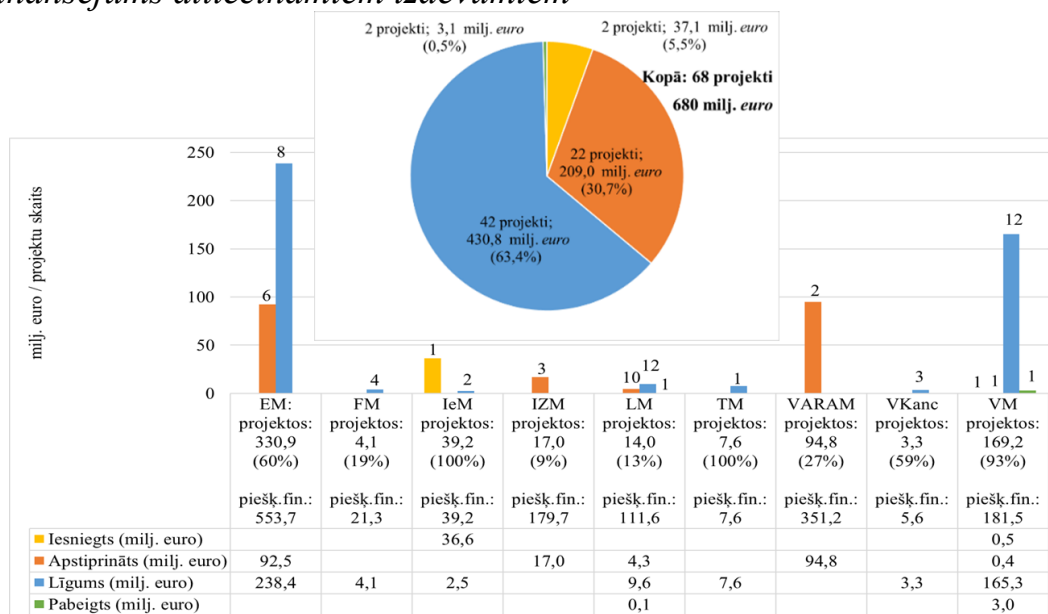
ir plānots uzsākt 106 investīciju (projektu iesniegumu) atlases 3 043,7 milj. *euro* (t. sk. ES fondu finansējums 2 587,1 milj. *euro*) labklājības, izglītības, veselības, uzņēmējdarbības un energoefektivitātes jomu pasākumos. Par investīciju naudas plūsmas plānojumu un disciplīnu skatīt 5. sadaļu.

Vienlaikus FM uzsver, ka investīciju sagatavošanas posmā īpaši svarīgi politikas veidotājiem ir savlaicīgi un jēgpilni iesaistīt pilsonisko sabiedrību⁵⁹.

4. Atveseļošanas fonda plāna ieviešana⁶⁰

Līdz 2023. gada janvāra beigām AF plāna ar 1,82 mljrd. *euro* ES finansējumu ietvaros ir **iesniegti 68 investīciju projektu iesniegumi** par AF finansējumu **680 milj. *euro*** jeb **37,2 %** no AF piešķiruma, t. sk. īstenošanā ir **42 projekti** par **430,8 milj. *euro*** (**23,6 %**). Visvairāk projektu līgumu ir **nevienlīdzības mazināšanas jomā** (42 projekti par 14 milj. *euro*), savukārt, finansiāli visapjomīgākās investīcijas (14 projekti par 330,9 milj. *euro*) ir **klimata pārmaiņu jomā** (energoefektivitātes paaugstināšana uzņēmējdarbībā, daudzīvokļu mājas, elektroenerģijas pārvades sistēmu attīstība un modernizācija). **2 projekti** par **3,1 milj. *euro*** jau ir **pabeigti** 2022. gadā – nevienlīdzības mazināšanas un veselības jomās. Skatīt attēlu Nr. 18.

Attēls Nr. 18 “AF investīciju projektu progress uz 2023. gada 27. janvāri_100% AF finansējums attiecināmiem izdevumiem”

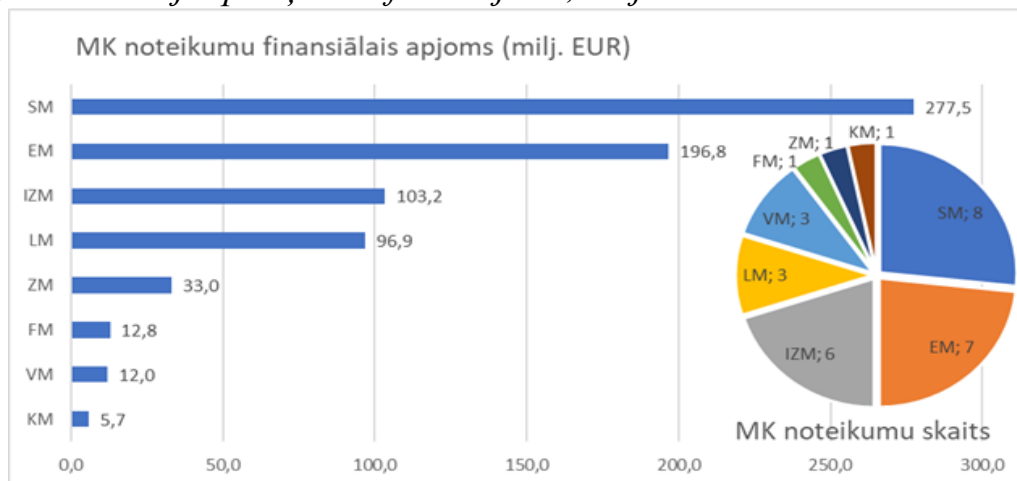


⁵⁹ T. sk., Ministru prezidents ar 2021. gada 7. septembra rezolūciju uzdevis visām ES fondu atbildīgajām iestādēm, izstrādājot MK noteikumus par ES fondu specifisko atbalsta mērķu īstenošanu, jēgpilni iesaistīt attiecīgajā jomā strādājošās biedrības, nodibinājumus.

⁶⁰ Plaša informācija par Latvijai un citām ES dalībvalstīm pieejamo AF finansējumu un tā izmantošanu ir EK tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=en. Informācija par Latvijas AF plāna ieviešanas progresu ir pieejama ES fondu tīmekļa vietnē: <https://www.esfondi.lv/ieviesana>.

Līdz 2022. gada beigām MK ir **apstiprināti 34 ieviešanas nosacījumi** par 43 reformām vai investīcijām ar AF finansējumu **976 milj. euro** (53 % no AF kopā)⁶¹. Tomēr ir **kavējumi**⁶² pret sākotnēji plānoto investīciju nosacījumu apstiprināšanu MK kopā par 1,7 mljrd. euro⁶⁰. Kavējušas 8 iestādes par 738 milj. euro investīcijām (30 pasākumi), galvenokārt, SM, EM un IZM. Skatīt attēlu Nr. 19. Pirms apstiprināšanas MK iestādēm jāņem vērā AF investīciju īstenošanas regulējuma saskaņošanas laiks ar EK, kas var papildus aizņemt vidēji 1-2 mēnešus (atsevišķos gadījumos tas ir bijis ilgāk). **Līdz 2023. gada beigām plānots MK apstiprināt AF īstenošanas regulējumu par visu atlikušo AF finansējumu.**

Attēls Nr. 19 “Kavētie AF plāna investīciju īstenošanas nosacījumi; skaits un kopējais ministrijai piešķirtais finansējums, milj. euro”



AF plānā noteikto 2022. gadā izpildāmo 49 rādītāju izpildes statuss.

Lai Latvija 2023. gada otrajā pusē **varētu iesniegt EK nākamo un apjomīgāko maksājuma pieprasījumu 438 milj. euro saņemšanai valsts budžeta ieņēmumos** provizoriski 2024. gada pirmajā pusē, 2023. gadā **iestādēm jāpastiprina darbs AF plānā noteikto 2022. gadā izpildāmo 49 rādītāju (25 investīciju un 24 reformu) pabeigšanai**. Ziņojot EK par AF plāna ieviešanas progresu aktuālajā pārskata periodā, Latvija līdz 2023. gada 28. februārim iesniegs EK informāciju par kopējo rādītāju progresu⁶³ (skatīt šī ziņojuma pielikumā Nr. 8) un līdz 2023. gada 30. aprīlim iesniegs EK kārtējo īstenošanas

⁶¹ Informācija par AF īstenošanas regulējuma statusu – [Plānotās projektu atlases \(esfondi.lv\)](https://plannotasprojektuatlases.esfondi.lv).

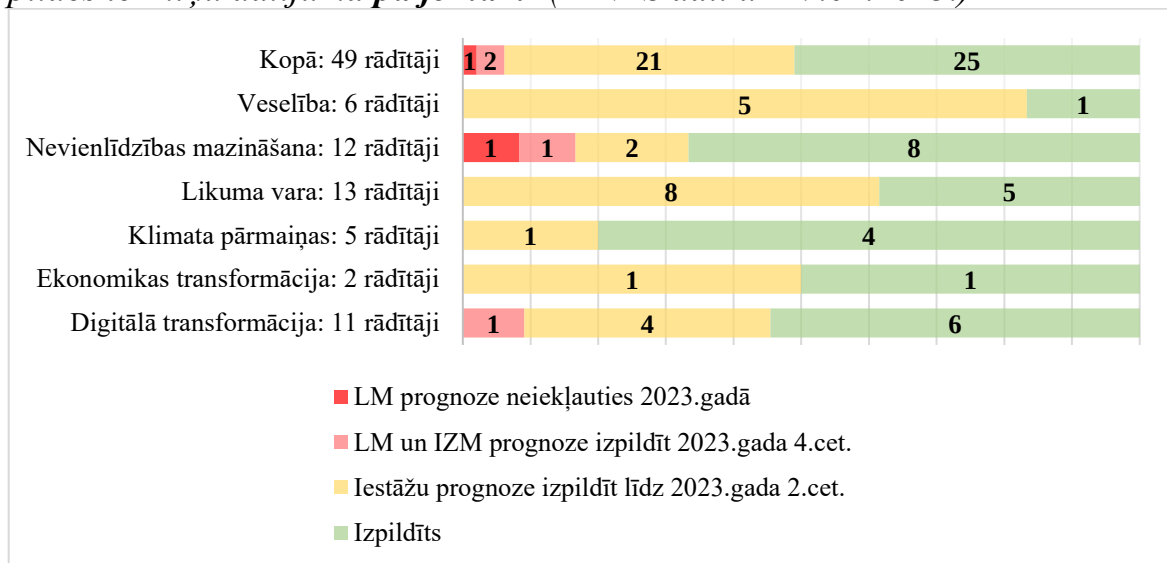
⁶² Vidēji ir 1-3 ceturkšņu robežās.

⁶³ Saskaņā ar AF regulas 29. pantu.

progresu pusgada ziņojumu⁶⁴, tajā iekļaujot atbildīgo iestāžu sniegto informāciju⁶⁵ (skatīt detalizētu informāciju par iestāžu sniegto progresu informāciju – atskaides punktiem, mērķiem pielikumā Nr. 4, par uzraudzības rādītājiem – pielikumā Nr. 5, informāciju par papildu finansējumu AF reformu un investīciju īstenošanai no citiem finanšu avotiem ar iestāžu sniegtajiem komentāriem un skaidrojumiem EK angļu valodā – pielikumā Nr. 9).

Līdz š. g. 27. janvārim⁶⁶ **izpildīta tikai puse no nepieciešamā**, t. i., 25 no 49 rādītājiem (skatīt attēlus Nr. 20 un Nr. 21).

*Attēls Nr. 20 “2022. gada atskaides punktu/ mērķu izpilde pret AF plānā noteikto izpildes termiņu dalījumā **pa jomām**” (KPVIS dati uz 27.01.2023.)*

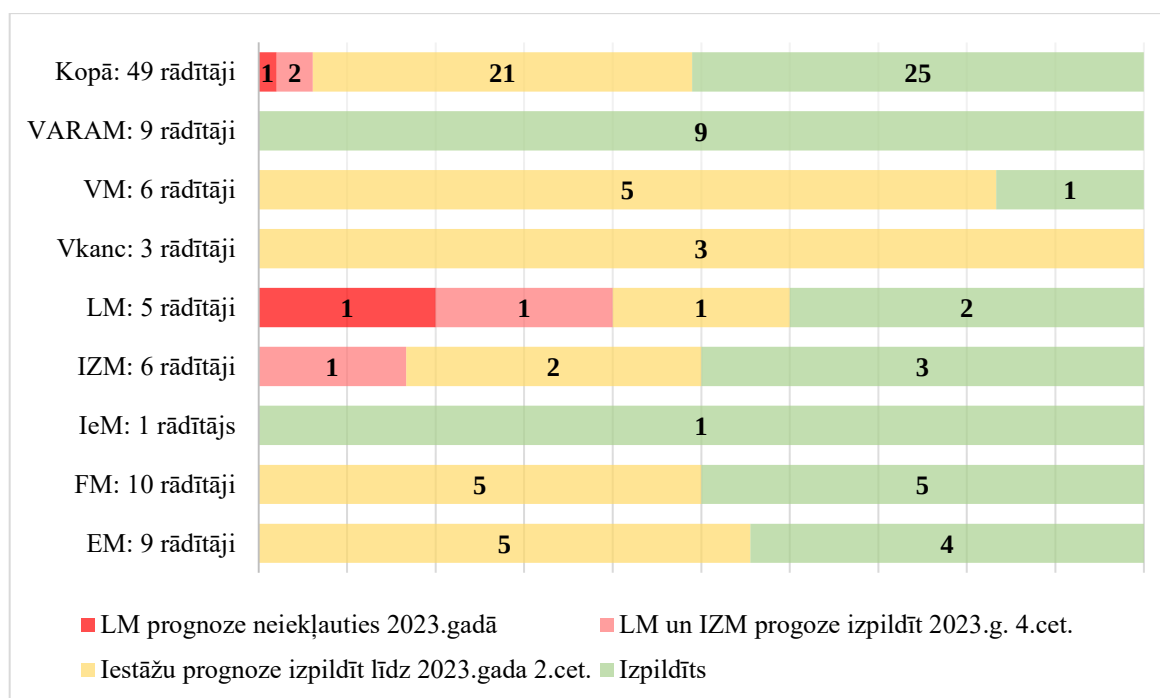


*Attēls Nr. 21 “2022. gada atskaides punktu/ mērķu izpilde pret AF plānā noteikto izpildes termiņu **iestāžu dalījumā**” (KPVIS dati uz 27.01.2023.)*

⁶⁴ Ziņojums par atskaides punktu/ mērķu sasniegšanas progresu, kas jāsasniedz līdz 2024. gada 31. martam un uzraudzības rādītāju progresu, kas jāizpilda līdz 2023. gada 30. septembrim, kā arī izmaiņas par finansējumu no citiem avotiem). Saskaņā ar AF regulas 22., 27. pantu un Eiropas Padomes 2021. gada 6. jūlija lēmumu par Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna izvērtējuma apstiprināšanu; EK un Latvijas Republikas Atveseļošanas un noturības mehānisma finansēšanas nolīgumu <https://www.esfondi.lv/normativie-akti-1>.

⁶⁵ 2023. gada 27. janvārī, apkopojot iestāžu KPVIS ievadīto informāciju FM konstatēja, ka IZM, VM, EM, Valsts kancelejas, VARAM, FM, IEM, TM ievadītajos datos ir nepieciešami precizējumi un papildinājumi. FM 2023. gada februārī komunicē ar iestādēm, lai tās pārliecinās par KPVIS AF ievadītās informācijas kvalitāti.

⁶⁶ Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmas (KPVIS) dati uz 2023. gada 27. janvāri.



Iestādes ir informējušas par vairāku rādītāju sasniegšanas kavējumiem (par daļu no tiem informēta arī valdība⁶⁷). Savukārt, skatot iestāžu sniegto aktuālāko informāciju, **FM konstatē pieaugošus riskus** – ja iepriekš bija informācija tikai par 3 2022. gada rādītāju sasniegšanas kavējumiem, kuru izpilde nevar iekļauties 2023. gada 1. ceturksnī, tad tagad iestādes ziņo jau par 12 gadījumiem. Tāpat atsevišķi rādītāji varētu tikt izpildīti tikai š. g. pēdējā ceturksnī. Skatīt pielikumā Nr. 6 2022. gada “riskantāko” rādītāju uzskaitījumu.

Saskaņā ar iestāžu informāciju ir **3 “kritiski” rādītāji**, kuru izpilde nav iespējama 2023. gada pirmajā pusē, lai Latvija 2023. gada otrā pusē varētu iesniegt otro maksājuma pieprasījumu EK:

- LM 113. atskaites punkts⁶⁸ – LM izpildi plāno līdz 2024. gada 30. jūnijam;

⁶⁷ Saskaņā ar 2022. gada 18. oktobra protokollēmuma Nr. 53 70. § 11. punktu ir noteikti sekojoši izņēmuma gadījuma termiņi nozares ministrijām: 1) IZM un LM nodrošināt kavētu 69. un 115. atskaites punktu izpildi ne vēlāk kā līdz 2023. gada 31. martam un līdz 2023. gada 14. aprīlim iesniegt KPVIS atskaites punktu sasniegšanas pamatojošo dokumentāciju; 2) IZM nodrošināt kavēta 78. mērķa izpildi ne vēlāk kā līdz 2023. gada 30. jūnijam un līdz 2023. gada 14. jūlijam iesniegt KPVIS pamatojošo dokumentāciju; 3) LM nodrošināt kavēta 113. atskaites punkta izpildi ne vēlāk kā līdz 2023. gada 30. jūnijam un līdz 2023. gada 14. jūlijam iesniegt KPVIS pamatojošo dokumentāciju. Atbilstoši MK 2022. gada 22. marta sēdes protokola Nr. 17 34. § 8.7. punktam, kas uzdod nozaru ministrijām un institūcijām, kas atbildīgas par AF plāna investīciju un reformu ieviešanu, konstatējot būtiskus riskus ar divu mēnešu kavējumu saistošo atskaites punktu un mērķu sasniegšanā attiecībā pret AF Darbības kārtību, iesniegt izskatīšanai MK informatīvo ziņojumu, VM ir iesniegusi MK informatīvo ziņojumu “Par Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 4. komponentes “Veselība” reformu un investīciju 131., 135. un 151. atskaites punktu īstenošanas termiņu kavējumu” (TA lietas ID Nr. 22-TA-3805, pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/5b47abeb-8074-4c34-ba9b-01b1e55e6149). Atbilstoši MK protokollēmuma projektam VM jānodrošina kavētu 131. un 135. atskaites punktu izpilde līdz 2023. gada 31. martam un jāiesniedz atskaites punktu sasniegšanas pamatojošā dokumentācija KPVIS līdz 2023. gada 14. aprīlim, kā arī jānodrošina kavēta 151. atskaites punkta izpildi līdz 2023. gada 30. aprīlim, iesniedzot atskaites punkta sasniegšanas pamatojošo dokumentāciju KPVIS līdz 2023. gada 12. maijam.

⁶⁸ Piešķirtas darba līgumu slēgšanas tiesības būvdarbu uzsākšanai, lai nodrošinātu piekļuvi publiskām telpām iepriekš izvēlētajās 63 valsts un pašvaldību ēkās.

- LM 115. atskaites punkts⁶⁹ – LM izpildi plāno līdz 2023. gada 31. decembrim;
- IZM 55. atskaites punkts⁷⁰ – IZM izpildi plāno līdz 2023. gada 30. novembrim.

Papildus ir saņemta informācija no LM par kavējumu ar 118. rādītāju dēļ nepietiekamas projekta personāla kapacitātes un iepirkuma sarežģītību, prognozējot izpildi līdz 2023. gada 31. martam (iepirkuma pozitīva rezultāta gadījumā)⁷¹. LM ir rosinājusi grozījumus AF plānā par minēto 2022. gadā izpildāmo un atsevišķu 2023. gada rādītāju termiņu pārcelšanu⁷². Par termiņu pārcelšanu uz turpmākiem gadiem FM turpina komunikāciju ar EK AF plāna grozījumu procesa ietvaros, t. sk. par IZM 55. atskaites punktu.

Nozaru ministrijām jāveic ārkārtas pasākumi “riskantāko” vēl neizpildīto rādītāju pilnīgas izpildes nodrošināšanai līdz šī gada vidum⁷³, lai veiktu revīzijas, pārbaudes, dokumentācijas sagatavošanu, saskaņošanu, kas nepieciešams maksājuma pieprasījuma iesniegšanai EK līdz šī gada beigām. AF MKN paredz, ka līdz kārtējā gada 25. janvārim nozares ministrijām un Valsts kancelejai KPVIS jāpievieno apstiprinātu informāciju pārvaldības deklarācijas sagatavošanai. Ņemot vērā iestāžu sniegto informāciju par AF rādītāju izpildes kavējumiem, iestādēm reālistiski nav iespējams līdz 25. janvārim iesniegt pilnvērtīgu pārvaldības deklarāciju. Administratīvā sloga nepalielināšanai, FM rosina ar MK protokollēmumu atļaut iestādēm pārvaldības deklarācijas par 2022. gadā izpildāmiem rādītājiem iesniegšanas izņēmuma kārtību un turpmākiem gadiem: nodrošināt maksājuma pieprasījumā iekļaujamo 2022. gada kavēto rādītāju izpildi ne vēlāk kā līdz 2023. gada 30. jūnijam un līdz ne vēlāk kā 2023. gada 14. jūlijam iesniegt⁷⁴ rādītāju sasniegšanas pamatojošo

⁶⁹ Ir pieņemts saraksts ar izvēlām 259 personām ar smagu invaliditāti un ar ierobežotām pārvietošanās spējām, kuras saņem atbalstu no attiecīgajām publiskajām iestādēm, lai pielāgotu viņu mājokli (1 izvēlēta persona uz vienu mājokli).

⁷⁰ Stājušies spēkā MK noteikumi, kas nosaka kritērijus un procedūras attiecībā uz uzņēmumu stimuliem un pienākumiem to darbinieku izglītošanā un plašāku izglītošanās iespēju un tiesību radīšanā darbiniekiem.

⁷¹ AF plānā paredzēta līguma noslēgšanu par prognozēšanas modeļa algoritmu izstrādi, informācijas sistēmas tehnisko specifikāciju izstrādi un sistēmas izstrādes uzraudzību līdz 2022. gada 30. jūnijam. FM informatīvajā ziņojumā par ES fondu aktualitātēm līdz 2022. gada 1. septembrim (pusgada ziņojums) ir LM informācija par prognozējamo izpildi – 2022. gada nogalē. Atbilstoši MK 2022. gada 22. marta sēdes protokola Nr. 17 34. § 8.7. apakšpunktam. Tomēr papildus LM identificēja nepieciešamība piesaistīt iepirkuma speciālista ārpalpojuma organizēšanu. Izsludinātā iepirkuma nolikums vairākkārtēji tika precizēts, t. sk. lai novērstu IUB iepirkumu dokumentācijas pirmspārbaudē izteiktos iebildumus. Pretendentu piedāvājumu iesniegšana noslēdzās 2023. gada 27. janvārī. Izpildei nepieciešams papildu laiks.

⁷² 119. atskaites punkta “Sociālās nodrošināšanas prognozēšanas rīka informācijas sistēmas tehnisko specifikāciju pabeigšana” sākotnēji plānoto izpildes termiņu no 2023. gada 2. ceturkšņa pārcelot uz 2024. gada 3. ceturksni, un 120. atskaites punkta “Prognozēšanas rīka izstrāde” sākotnēji plānoto izpildes termiņu no 2024. gada 4. ceturkšņa pārcelot uz 2026. gada 1. ceturksni. LM ir aicinājusi īstenotāju turpmāk termiņa nobīdes iespēju robežās mazināt (savlaicīga iepirkuma dokumentācijas izstrādi, personāla kapacitāte, t.sk. ārpalpojumi). LM vērtējumā atskaites punkta īstenošanas termiņa kavējumam nav ietekmes uz valsts budžeta izdevumu plāna izpildi.

⁷³ Līdz š. g. 27. janvārim KPVIS pārvaldības deklarāciju par visiem 2022. gadā izpildītajiem rādītājiem ir iesniegusi tikai VARAM. LM to iesniegusi par izpildītiem diviem no kopā pieciem, EM - par četri no kopā deviņiem, bet to nav iesniegušas vispār – IEM, VM, Valsts kanceleja, FM, IZM, jo nav izpildīti visi 2022. gada rādītāji. LM un IZM MK ļāva deklarāciju iesniegt KPVIS līdz 2023. gada 14. jūlijam (2022. gada 18. oktobra protokollēmuma Nr. 53 70. § 11. punkts).

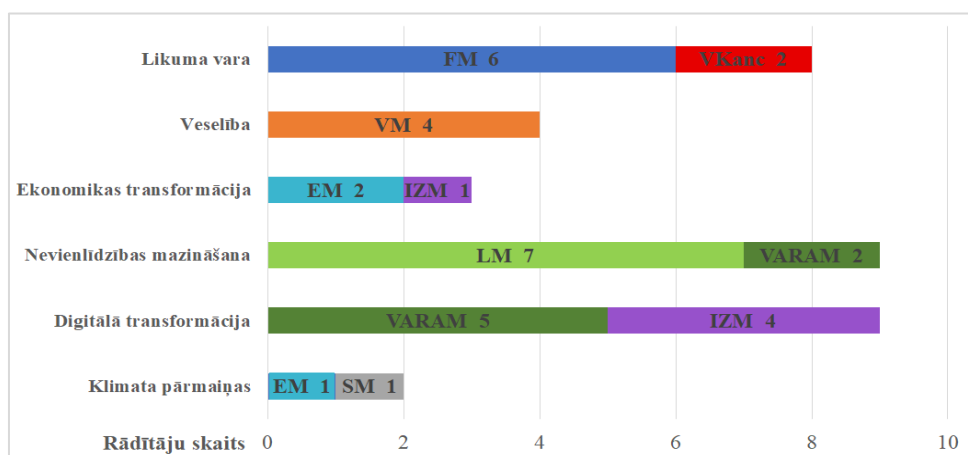
⁷⁴ Iesniegt KPVIS ar e-parakstu parakstītu sagatavotu pārvaldības deklarāciju angļu valodā.

dokumentāciju un pārvaldības deklarāciju pēc visu rādītāju izpildes, izņemot gadījumos, ja ar MK lēmumu ir noteikts citādi. Turpmāk iestādēm jānodrošina AF MKN noteiktie termiņi un jāiesniedz pārvaldības deklarācija pēc visu maksājuma pieprasījumā iekļaujamo rādītāju izpildes kalendārā gadā.

AF plānā noteiktie 2023. gadā izpildāmie 35 rādītāji.

Iestādēm jānodrošina arī AF plānā noteikto 2023. gada 35 rādītāju izpilde (23 investīcijas un 12 reformas), lai Latvija 2024. gadā varētu iesniegt EK 3. maksājuma pieprasījumu un saņemt valsts budžeta ieņēmumos nākamo maksājumu 365 milj. *euro*. Skatīt attēlu Nr. 22 un pielikumā Nr. 7 (par iestāžu prognozētiem kavējumiem).

*Attēls Nr. 22
“2023. gada
AF plāna
atskaites
punkti/
mērķi
iestāžu un
jomu
dalījumā”*



Īpaši izceļami 3 gadījumi, kuru izpilde tiek prognozēta tikai 2024. gadā:

- LM 116. atskaites punkts⁷⁵, kura izpilde plānota līdz 2024. gada 31. decembrim;
- LM 119. atskaites punkts⁷⁶, kura izpilde plānota līdz 2024. gada 30. septembrim;
- FM 182. atskaites punkts⁷⁷, kura izpilde plānota līdz 2024. gada 30. jūnijam.

Nemot vērā AF plāna ieviešanā līdz šim konstatētos ievērojamus iestāžu kavējumus ar pieaugošu tendenci, joprojām **aktuāls ir MK dotais uzdevums iestādēm⁷⁸ nodrošināt efektīvu risku pārvaldību un, konstatējot būtiskus riskus ar 2 mēnešu kavējumu saistošo atskaites punktu un mērķu sasniegšanā, steidzamības kārtībā informēt MK**, t. sk. sniedzot konkrētu priekšlikumu rīcībai, kas nodrošina saistību izpildi AF finansējuma saņemšanai no EK.

⁷⁵ Noslēgti darba līgumi, lai pielāgotu mājokļus 259 personām ar invaliditāti, nodrošinot personām ar invaliditāti un funkcionāliem traucējumiem piekļuvi nodarbinātībai un pakalpojumiem, veicinot cilvēktiesības un dzīves kvalitāti. Noslēgti būvdarbu līgumi par vides piekļūstamības elementu nodrošināšanu, kas nepieciešami mērķgrupas personām, t. sk. vides pielāgošanas pasākumi (rampu un liftu ierīkošana, dzīvojamo un koplietošanas telpu pielāgošana utt.) mājokļos 259 personām (viena persona uz vienu mājokli).

⁷⁶ Pabeigta sociālās nodrošināšanas prognozēšanas rīka informācijas sistēmas tehnisko specifikācija.

⁷⁷ Būvvalde apstiprina būvniecības projektu, un ir saņemta atļauja būvdarbu veikšanai.

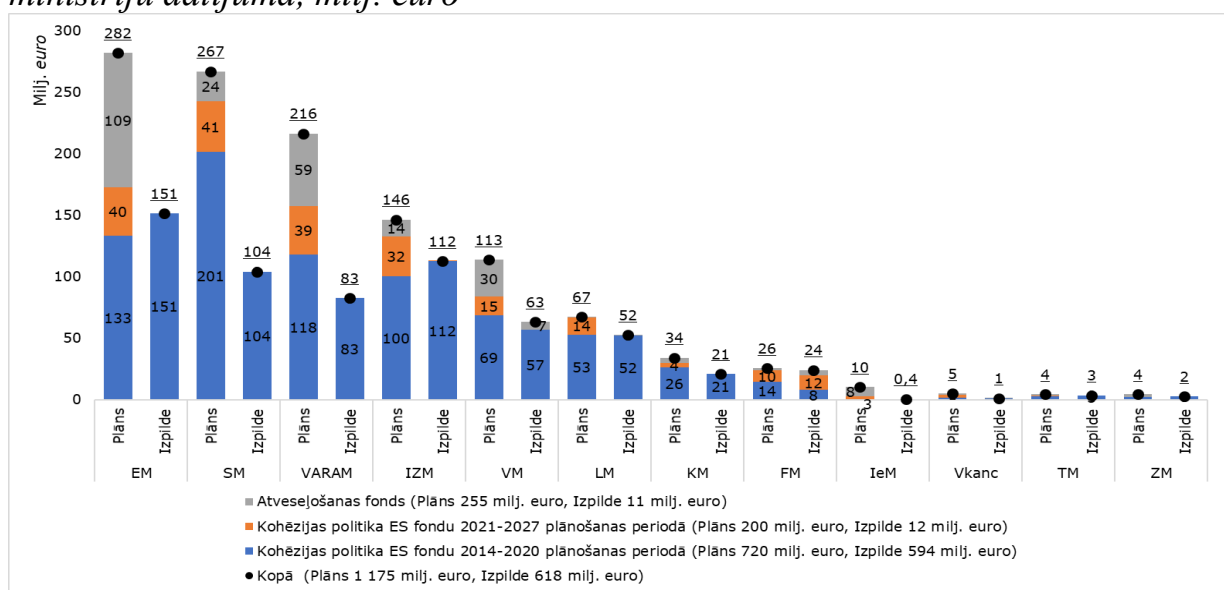
⁷⁸ MK 2022. gada 22. marta sēdes protokola Nr. 17, 34. § 8. punkta 7. apakšpunkts.

Vienlaikus FM sadarbībā ar iestādēm turpina darbu pie **AF plāna grozījumu** un pamatojumu precizēšanas pēc EK viedokļa saņemšanas. Plāna grozījumu paketē plānots arī iekļaut priekšlikumus, lai pilnvērtīgi izmantotu papildu **8 milj. euro** mainīgo daļu un **123,98 milj. euro RePowerEU** finansējumu. FM dokumentu paketi iesniegs MK atbalstam oficiālai iesniegšanai EK.

5. Valsts budžeta izdevumi ES fondu un Atvērēšanas fonda ietvaros

Kopā abu plānošanas periodu **ES fondu programmu un AF plāna** ieviešanai valsts budžeta izdevumu izpilde **2022. gadā bija kritiski nepietiekama** – vien **52,6 %** – salīdzinot ar budžeta likumā plānoto (618 milj. euro)⁷⁹. Tas **signalizē par iespējamiem būtiskiem riskiem investīciju plāna izpildē kopumā un rada būtisku negatīvu ietekmi uz valsts budžetu**, jo valsts budžeta izdevumos ikgadēji rezervētā finansējuma neizpildes negatīvi ietekmē aprēķinus par ikgadējā budžeta plānošanā pieejamo fiskālo telpu. Skatīt attēlu Nr. 23. Īpaši zems izdevumu apjoms bija AF plāna īstenošanai – 11,3 milj. euro no sākotnēji 254,6 milj. euro plānotā. Ministrijas skaidro zemo izdevumu līmeni galvenokārt ar neparedzēti ilgu dokumentu saskaņošanas procesu (MK noteikumi, ziņojumi, iepirkumu dokumentācija, saskaņošana ar EK), kas netieši norāda uz pārlieku lielu optimismu jau AF plāna sagatavošanas laikā. Tāpat ietekme bijusi arī Krievijas kara Ukrainā rezultātā radušos izmaksu pieaugumam, kā arī projektu ieviešēju un administrējošo iestāžu kapacitātes trūkumam, t. sk. Covid-19 dēļ.

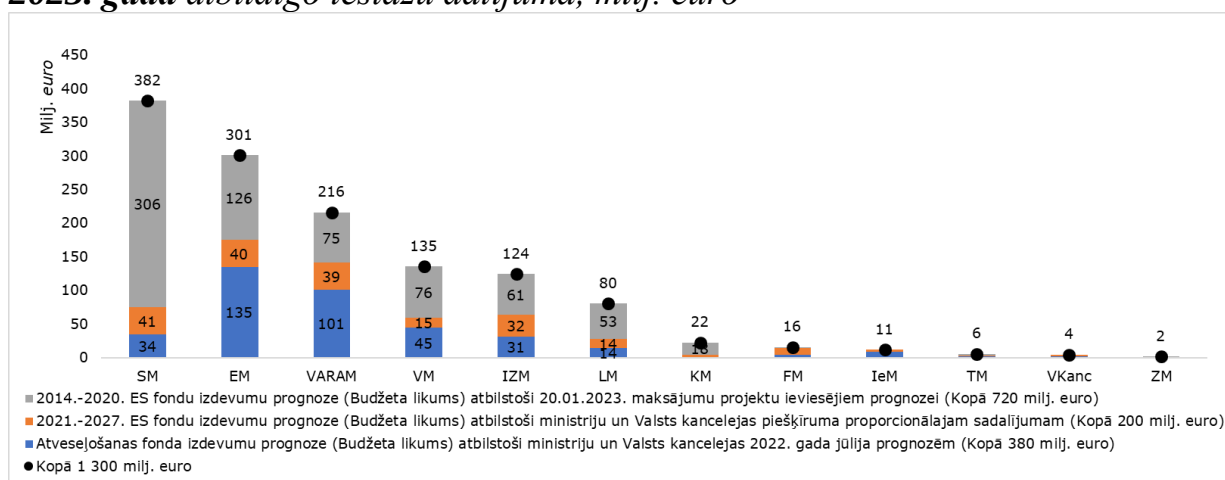
Attēls Nr. 23 “Valsts budžeta izdevumi 2022. gadā AF un Kohēzijas politikas ES fondu 2014.–2020. un 2021.–2027. gada plānošanas periodu investīcijām ministriju dalījumā, milj. euro”



⁷⁹ Budžeta izpilde 2022. gadā: AF 11,3 milj. euro jeb 4,4% no budžeta likuma 254,6 milj. euro; 2014.–2020. gada ES fondi: 594,4 milj. euro jeb 82,6% no likuma 720 milj. euro; 2021.–2027. gada ES fondi: 12,3 milj. euro jeb 6,2% no likuma 200 milj. euro.

2023. gadā atbilstoši informatīvā ziņojuma 10. pielikumam ministriju un Valsts kancelejas dalījumā paredzēti **1,3 mljrd. euro** valsts **budžeta izdevumi** investīcijām kopā abu plānošanas periodu ES fondu un AF plāna ieviešanai – šī ambiciozā mērķa sasniegšana ir **viens no būtiskākajiem izmērāmiem ministriju darba rezultātiem 2023. gadā** (skatīt attēlu Nr. 24).

Attēls Nr. 24 “2023. gada budžeta likumā AF, Kohēzijas politikas ES fondu 2014.–2020. un 2021.–2027. gada plānošanas periodu valsts budžeta izdevumi 2023. gadā atbildīgo iestāžu dalījumā, milj. euro”



ES fondu 2021.–2027. gadu perioda investīciju intensificēšana.

FM jau kopš 2019. gada ir analizējusi iespējamo investīciju pārrāvumu starp plānošanas periodiem. Tādēļ tika veidotas nepieciešamās sabalansētās naudas plūsmas ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda $n+2/n+3^{80}$ nosacījuma izpildei. Prognozētais valsts budžeta izdevumu apmērs sākotnēji jau 2021. gadā bija prognozēts 100 milj. euro un 150 milj. euro 2022. gadā (skatīt attēla Nr. 26 1. līkni). To FM uzsvēra savā 2020. gada informatīvajā ziņojumā, ar kuru cita starpā MK noteica SM iespēju ātrāk uzsākt valsts galveno un reģionālo autoceļu kvalitātes uzlabošanas investīciju projektus (minēts šī ziņojuma 3. sadaļā). Tāpat arī 2021. gada jūlijā FM atkārtoti aktualizēja jautājumu par ātrāk uzsākamajām investīcijām, t. sk. informatīvajā ziņojumā MK⁸¹ iekļaujot informāciju, ka atbilstoši iestāžu sniegtajai informācijai kopumā 15 SAM pasākumos par 287 milj. euro, t. sk. 244 milj. euro ES fondu finansējumu, bija plānots uzsākt investīcijas jau 2021. gada beigās un 2022. gada 1. ceturksnī tādās

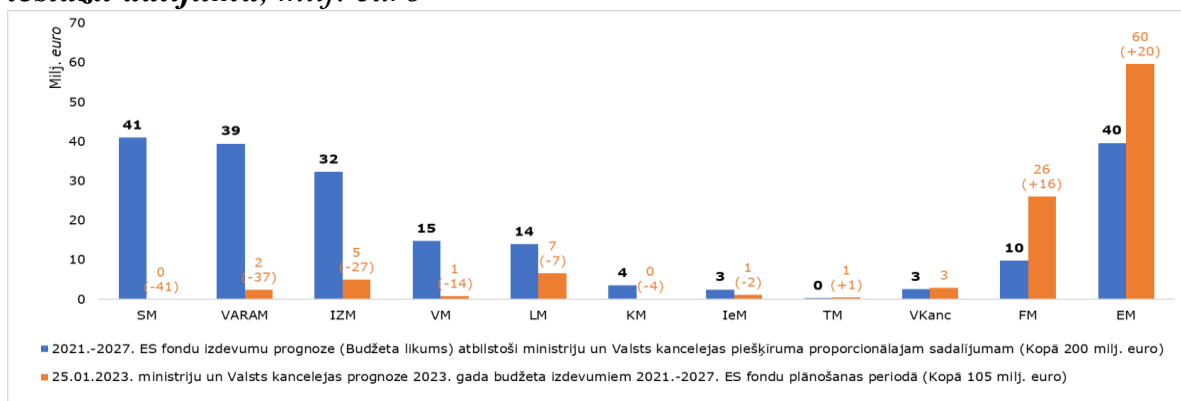
⁸⁰ Ikgadējie maksājumu mērķi, kurus nesasniedzot, valsts proporcionāli zaudē ES finansējumu atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Kopīgo noteikumu regulas 105. pantam: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02021R1060-20221026&qid=1675815641775>. Sākotnēji Regulas projektā bija $n+2$ princips un tas iestātos jau 2023. gadā, tomēr spēkā esošā Regulas redakcijā ir labvēlīgāks princips $n+3$, kas Latvijas programmai iestājas 2025. gadā un turpmāk ikgadēji.

⁸¹ Ziņojums izskatīts MK 2021. gada 28. septembra sēdē (prot. Nr. 64; 37. §).

jomās kā atbalsts uzņēmējdarbībai, izglītība un labklājība. Faktiski budžeta izdevumi (neskaitot tehnisko palīdzību) bijuši tikai 2022. gadā izglītības (143,7 tūkst. euro) un labklājības (67,9 tūkst. euro) jomās. Tas kopumā būtu nepietiekami sākotnēji paredzētajai n+2 mērķu izpildei – nozīmētu pat vairāku simtu miljonu euro piešķiruma zaudēšanu.

Vienlaikus **ES fondu 2021.–2027. gada** plānošanas perioda š. g. janvārī ministriju un Valsts kancelejas kā atbildīgo iestāžu izstrādātās indikatīvās budžeta izdevumu prognozes⁸² norāda uz kritiski zemu jauno investīciju uzsākšanas un īstenošanas tempu – **iestādes prognozē maksājumus projektos vien par pusi no 2023. gada budžeta likumā pieejamiem 200 milj. euro**, t. i., budžeta neizpilde un neizmantotas iespējas 2023. gadā būtu 95 milj. euro apmērā (skatīt attēlu Nr. 25). **Nav pieļaujams šādi plānot jau gada sākumā.**

Attēls Nr. 25 “Kohēzijas politikas ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodu valsts budžeta izdevumu 2023. gadā izpildes janvāra prognoze atbildīgo iestāžu dalījumā, milj. euro”



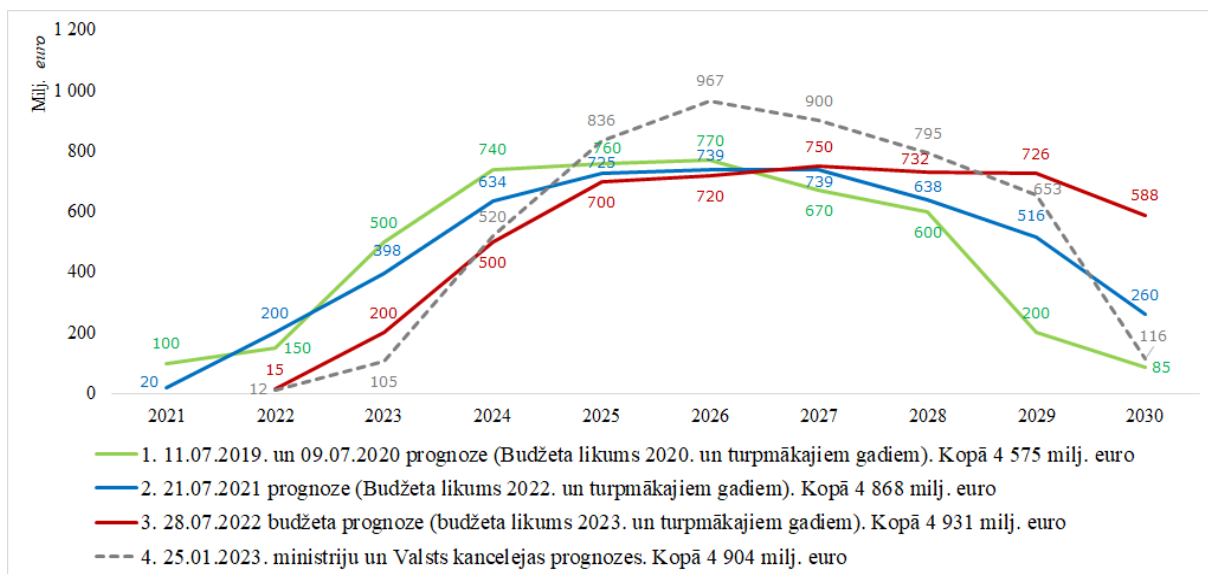
Līdz ar to arī **budžeta prognozes 2023. gada budžeta likumprojekta sagatavošanai likne ir ievērojami nobīdīta**⁸³ (skatīt attēla Nr. 26 3. līkni).

Attēls Nr. 26 “Valsts budžeta izdevumu prognožu izmaiņas Kohēzijas politikas 2021.–2027. gada ES fondu plānošanas periodu investīcijām, milj. euro”

⁸² Prognozes izveidotas, izpildot MK 2022. gada 18. oktobra lēmumu (prot. Nr. 53 70. § 10.2. punkts): “ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda AI līdz 2022. gada 31. decembrim izveidot un iesniegt FM ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda investīciju valsts budžeta izdevumu prognozes par katru gadu 2023.–2030. gada periodā SAM un pasākumu dalījumā, atsevišķi norādot ikgadējos izdevumus būvniecībai.”

⁸³ Detalizētu prognozi skatīt ES fondu tīmekļa vietnē:

1) par ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodu: <https://www.esfondi.lv/ieviesanas-plani-un-to-izpilde>;
 2) par ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodu: [2023. gads \(esfondi.lv\)](https://www.esfondi.lv/2023.gads);
 3) par AF: [Finansējuma apjoms \(esfondi.lv\)](https://www.esfondi.lv/finansējuma-apjoms).



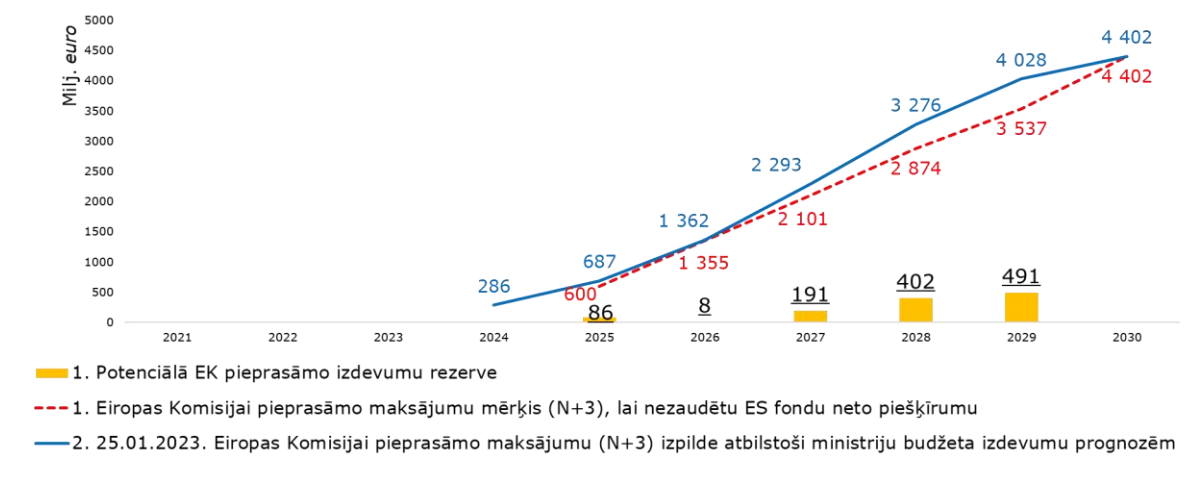
Aktuālā prognoze norāda uz nozīmīgākiem apjomiem vien 2024. gadā un ir lēzenāka ar lielu slodzi/ riskiem perioda beigās. Iestāžu aktuālā prognoze 2023. gadam rāda budžeta plāna izpildi vien 50 % (skatīt attēla Nr. 26 4. līkni), 104 % 2024. gadā un lielāku kāpumu tikai 2025. gadā. Tādējādi pastāv reāls risks EK pieprasāmo maksājumu minimālā mērķa kumulatīvi 2025. gadā izpildei. **Līdz ar to FM uzskata par kritiski nepieciešamu atbildīgajām iestādēm uzstādīt par izmērāmu mērķi nodrošināt budžeta izdevumus 2023. gadā vismaz proporcionāli ES fondu piešķiruma apjomam investīcijām iestādes pārziņā.**

Kritisks faktors nepieciešamībai intensificēt ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodu investīciju plūsmas ir ES regulējums – programmas ietvaros ir jāizpilda EK pieprasāmo izdevumu minimālais apmērs kumulatīvi 2025. gadā un ikgadēji līdz 2030. gadam (n+3 mērķis), lai nezaudētu ES fondu “piešķirumu” proporcionāli⁸⁴. Atbilstoši atbildīgo iestāžu 2023. gada 25. janvāra prognozēm⁸⁵ deklarējamo izdevumu minimālais apjoms varētu būt vien ar nelielu rezervi pie nosacījuma, ja visi prognozētie izdevumi tiek deklarēti EK bez laika nobīdes (skatīt attēlu Nr. 27 un 11. pielikumu).

Attēls Nr. 27 “Prognozes ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda EK pieprasāmo izdevumu (n+3) minimālā mērķa izpildei, milj. euro”

⁸⁴ 2021.–2027. Regulas Nr. 2021/1060 105. pants: EK atceļ saistības jebkurai Programmas summas daļai, kas nav izmantota priekšfinansējumam vai par kuru līdz 31. decembrim trešajā gadā pēc programmas budžeta saistību gada nav sagatavots maksājuma pieteikums par 2021.–2026. gadu. Saistību daļu, kas joprojām pastāv 2029. gada 31. decembrī, atceļ, ja regulas 43. panta 1. punktā noteiktajā (līdz 2031. gada 15. februārim) termiņā EK nav iesniegta apliecinājumu pakete un galīgais snieguma ziņojums par programmām. Izņēmumi ir regulas 106. pantā.

⁸⁵ Š. g. janvārī VI ar atsevišķām iestādēm (ar finanšu apjomīgāko ES fondu “portfeli”) un CFLA pārrunāja iespējamās risinājumus ES fondu 2021.–2027. gada perioda investīciju ieviešanas tempa kāpināšanai, tika rasti atsevišķi pasākumi investīciju plūsmas uzlabošanai, vienošanās par mērķtiecīgu, pastiprinātu un koordinētu uzraudzību prognožu izpildei, riskiem, risinājumiem un starpinstitūciju fokusētu sadarbību, kad nepieciešams.



Atsevišķās nozarēs, piemēram, īpaši **SM (0 izdevumi 2023. gadā), VARAM, IZM, VM** pārziņā esošās investīciju jomās iestādes līdz šim vēl nav radušas pietiekami labus risinājumus, lai 2023. gadā jau tiktu veikti budžeta izdevumi investīcijām vismaz proporcionāli ES fondu piešķiruma sadalījumam programmā, kā paredzēts budžeta likumā. Savukārt, **pozitīvi vērtējama aktuālākā EM prognoze par savā pārziņā esošām investīcijām – tā ir ievērojami intensīvāka**, kam pamatā, galvenokārt, ir ātrāk izstrādātie investīciju nosacījumi, ātrāk uzsākamās atlases un specifisks ieviešanas veids finanšu instrumentos.

FM skatījumā transporta nozarē, jo īpaši autoceļu infrastruktūrā, bija jau jābūt veiktiem priekšdarbiem un ātrāk uzsāktām nepieciešamām jaunā perioda ES fondu līdzfinansētām investīcijām. Tomēr pēc gandrīz 3 gadiem konstatējams, ka autoceļiem jaunā perioda ietvaros nav veikti izdevumi. Turklāt, 2023. gada sākumā (š. g. 17. janvāra vēstulē FM) SM kā finansiāli apjomīgākās ES fondu “aploksnes turētāja” ziņo, ka 2023. gadā nav iespējams nodrošināt izdevumus projektos, t. sk. SM neplāno budžeta izdevumus valsts galveno un reģionālo autoceļu infrastruktūrai. SM sniegtā atgriezeniskā saite ilustrē kopējo situāciju par investīciju dinamiku, ietekmes faktoriem⁸⁶: apzinoties nepieciešamību paātrināt investīciju uzsākšanu, SM atzīmē, ka ir jāņem vērā obligāti veicamas procedūras un tām ārējos normatīvos aktos noteiktā kārtība, un termiņi (būvprojekta izstrāde, ietekmes uz vidi novērtējuma veikšana, zemju atsavināšana, komercdarbības atbalsta saderības izvērtējums, u. c.), lai izmaksas būtu pamatotas un attiecināmas, uzsākot projektu īstenošanu. Finansiāli lielākā daļa no SM pārziņā esošajiem pasākumiem, proti, 590 milj. euro ES fondu investīcijām paredzēti lielu ilgtermiņa projektu īstenošanai (dzelzceļa elektrificētā tīkla modernizācijai un attīstībai, Rīgas apvedceļa pārbūvei, dzelzceļa infrastruktūras modernizācijai un jaunas izveidei, u. c.). Projektēšanas process paredz veikt būvprojekta minimālā sastāvā izstrādi, ietverot ietekmes uz vidi novērtējuma un būvprojekta izstrādi, kas var ilgt līdz 3 gadiem. Tāpat

⁸⁶ Atbildot uz FM operatīvu lūgumu politikas veidotājiem rast risinājumu ES fondu 2021.–2027. gadam investīciju ieviešanas tempa kāpināšanai.

nepieciešama zemju atsavināšana, kas atbilstoši līdzšinējai projektu īstenošanas pieredzei var prasīt 2-3 gadus. Tādējādi agrākais būvdarbu uzsākšanas laiks – 2025.–2026. gads⁸⁷. Pārējiem pasākumiem 2023. gada pirmajā pusgadā SM paredz veikt sākotnējos novērtējumus, lai noteiktu ieviešanas risinājumu, finansējuma saņēmēju un projektu atlases principus, kā arī veikt vajadzību analīzi, nosakot potenciālās mērķteritorijas un atbalsta tvērumu. Daļai pasākumu (elektrotransportlīdzekļu lieljaudas uzlādes punkti, multimodāls sabiedriskā transporta tīkls, digitālās savienojamības uzlabošanas pasākumi) ir jāveic novērtējums par komercdarbības atbalsta pasākuma saderību ar ES iekšējo tirgu, atbalsta programmas izstrāde un saskaņošana ar EK. SM jau sākotnēji paredzējusi projektu iesniegumu atlašu uzsākšanu vien 2023. gada otrajā pusgadā – 2024. gada sākumā. Atsevišķu pasākumu īstenošanas dokumentācija SM ir izstrādes procesā⁸⁸. Savukārt AF plāna 1.1.1.1.i.1. pasākuma ietvaros bateriju elektrovilcienu iepirkums tiek veidots lielākam vilcienu apjomam, proti, pamata apjomā ir ietverti 9 bateriju elektrovilcieni, no kuriem 7 tiek attiecināti uz AF, savukārt 2 paredzēti attiecināt 2021.–2027. programmas 2.3.1.4. pasākuma “Bezemisiju vilcieni” ietvaros. Neskatoties uz SM sniegto argumentāciju, FM skatījumā **SM kritiski un mērķtiecīgi būtu jāpārskata transporta nozares investīciju nekavējošas uzsākšanas iespējas** potenciālo projektu īstenotāju gadījumā (piemēram, autoceļi, pašvaldības, valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības), sazinoties ar tiem par projektu gatavību, priekšnoteikumiem paātrināt reālo investīciju uzsākšanu.

FM uzskata, ka **iesaistītajām iestādēm** ir jāmobilizē resursi, **jārod risinājumi investīciju nekavējošai uzsākšanai, naudas plūsmas intensificēšanai**. Atbildīgajām iestādēm jāizstrādā arī ikmēneša budžeta plūsmu plāni, lai sekotu līdzi izpildes datiem un proaktīvi veiktu nepieciešamās darbības.

Finanšu ministrs ir pārrunājis un vienojies ar ministriem, kuri ir atbildīgi par nozīmīgāko ES fondu piešķiruma daļu, **par turpināmu rūpīgu darbu finanšu plūsmas izpildes uzlabošanai līdz 2023. gadā budžeta likumā plānotajam 2023. gadā 1,3 mljrd. euro** budžeta izdevumos kopā ES fondu un AF plāna ieviešanai (atbilstoši 10. pielikumam).

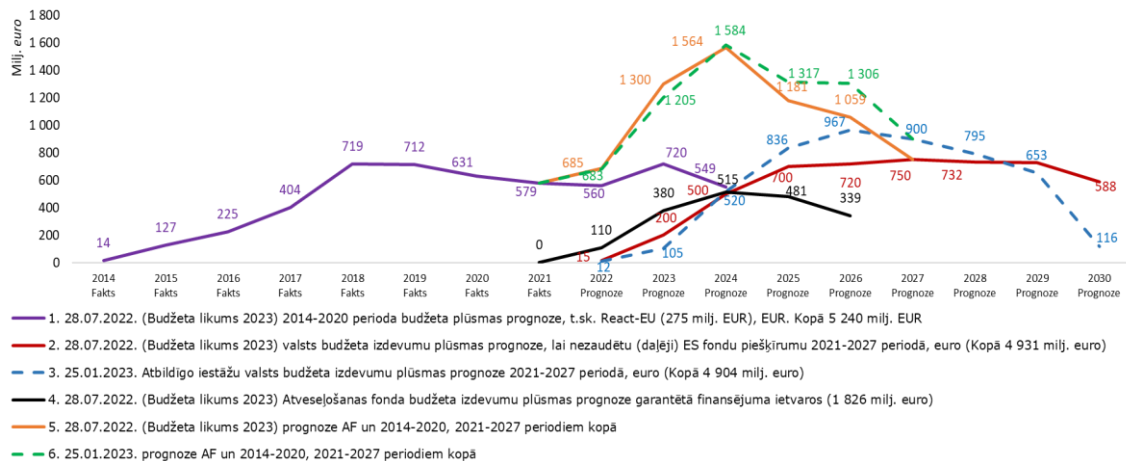
Tāpat FM skatījumā jau šobrīd MK būtu jāpieņem proaktīvi lēmumi situācijai, ja netiktu nodrošināta n+3 principa izpilde, proti: 1) ja EK piemērotu 2021.–2027. Regulas 107. pantā noteikto saistību atcelšanas procedūru, ES fondu piešķiruma daļas samazinājums būtu attiecināms uz atbildīgo iestāžu pārziņā esošajām investīcijām proporcionāli šo atbildīgo iestāžu finanšu mērķu (11. pielikums) neizpildēm, ņemot vērā atbildīgo iestāžu priekšlikumus FM par konkrētiem SAM; 2) šajā gadījumā FM steidzamības kārtā informēt MK, t. sk. par nepieciešamo turpmāko rīcību, aktualizētu finanšu mērķu apstiprināšanai.

⁸⁷Informatīvais ziņojums “Par valsts autoceļu attīstību no 2020. līdz 2040.gadam” (izskatīts Ministru kabineta 2021. gada 29. jūnija sēdē, prot. Nr. 50 47.§)

⁸⁸ Piemēram, digitālās savienojamības uzlabošanas pasākumiem ir uzsākta valsts atbalsta programmas izstrāde, veikta publiskā apspriešana, notiek saskaņošana ar FM pirms atbalsta programmas iesniegšanas saskaņošanai EK.

Kopējā nepieciešamā valsts budžeta izdevumu plūsma līdz AF un ES fondu ieviešanas perioda beigām, lai spētu sekmīgi piesaistīt Latvijai investīcijām nepieciešamos ES līdzekļus pilnā apmērā, norāda uz ārkārtīgi intensīvu periodu turpmākos gados. Skatīt attēlu Nr. 28.

Attēls Nr. 28 “Proгноzes AF un Kohēzijas politikas ES fondu 2014.–2020. un 2021.–2027. gada plānošanas periodu valsts budžeta izdevumiem, milj. euro”



Līdz šim vēsturiski būtiski lielākie ES līdzfinansētie izdevumi prognozējami tieši 2023.–2026. gados. Vēl nozīmīgāka loma būs tādiem faktoriem kā iesaistīto pušu kapacitāte, t. sk. būvniecības sektora spēja fokusēt prioritātes, mobilizēt resursu, veiksmīgi “vadot” negatīvos riskus. Ņemot vērā vidējā termiņā pieejamos ievērojamos finanšu līdzekļus Latvijas ekonomikā, publiskā atbalsta investīciju projektu sekmīgai ieviešanai FM skatījumā aktuāls ir valdības dots uzdevums EM vismaz reizi gadā ziņot MK par prognozētām izmaiņām darba spēka un būvmateriālu izmaksās būvniecības nozarē un attiecīgi priekšlikumi nepieciešamai rīcībai⁸⁹.

6. EEZ/Norvēģijas grantu investīciju progress⁹⁰

Latvijā tiek izmantota iespēja investēt 99,7 milj. euro, t. sk. **85,4 milj. euro⁹¹ EEZ/Norvēģijas grantus** ar 14,3 milj. euro valsts budžeta finansējumu no 2018. gada līdz 2024. gada beigām. Par **98 %** ir uzņemtas saistības ar projektu īstenošanas līgumiem. Līdz 2022. gada nogalei

⁸⁹ Atbilstoši (1) MK 2019. gada 23. aprīļa sēdes protokola Nr. 21 23. §, 3. punktam EM katru gadu līdz kārtējā gada 1. jūlijam jāveic izvērtējums par prognozētām izmaiņām darba spēka un būvmateriālu izmaksās būvniecības nozarē, analizējot tendences un līdz 1. augustam informēt MK par izvērtējuma rezultātiem, sniedzot priekšlikumus nepieciešamai rīcībai, lai laikus novērstu tautsaimniecības pārkāršanas riskus” Ziņojums (TAP tiesību akta ID Nr. 22-TA-3159) tika izskatīts un pieņemts Valsts sekretāru 2023. gada 2. februāra sanāksmē: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/ceb6aecc-364d-4b8e-9a3e-64e59a940161.

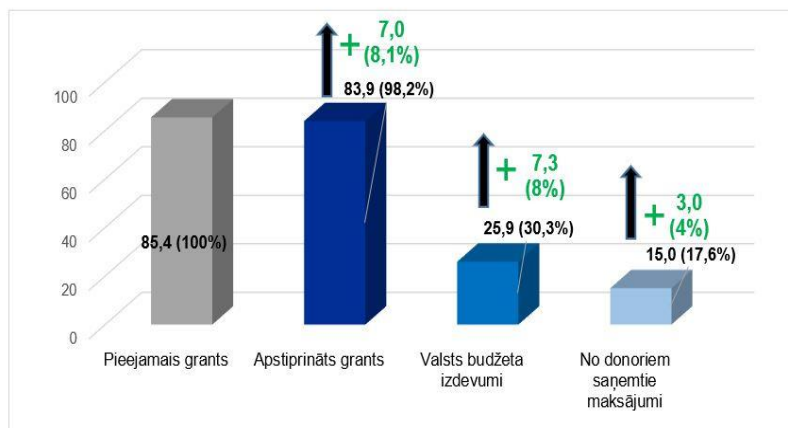
⁹⁰ Plašāka informācija pieejama EEZ/Norvēģijas grantu portālā: <https://eeagrants.lv/par-grantiem/par-grantiem/>.

⁹¹ 81,3 milj. euro paredzēti sešām nozaru investīciju programmām, 2,6 milj. euro (3,0 %) DSF un 1,5 milj. euro (1,8 %) investīciju vadībai un kontrolei, galvenokārt, VI, revīzijas iestādei un IUB.

30,3 milj. *euro* ir veikti izdevumi no valsts budžeta, t. sk. 25,9 milj. *euro* grants (skatīt attēlu Nr. 29).

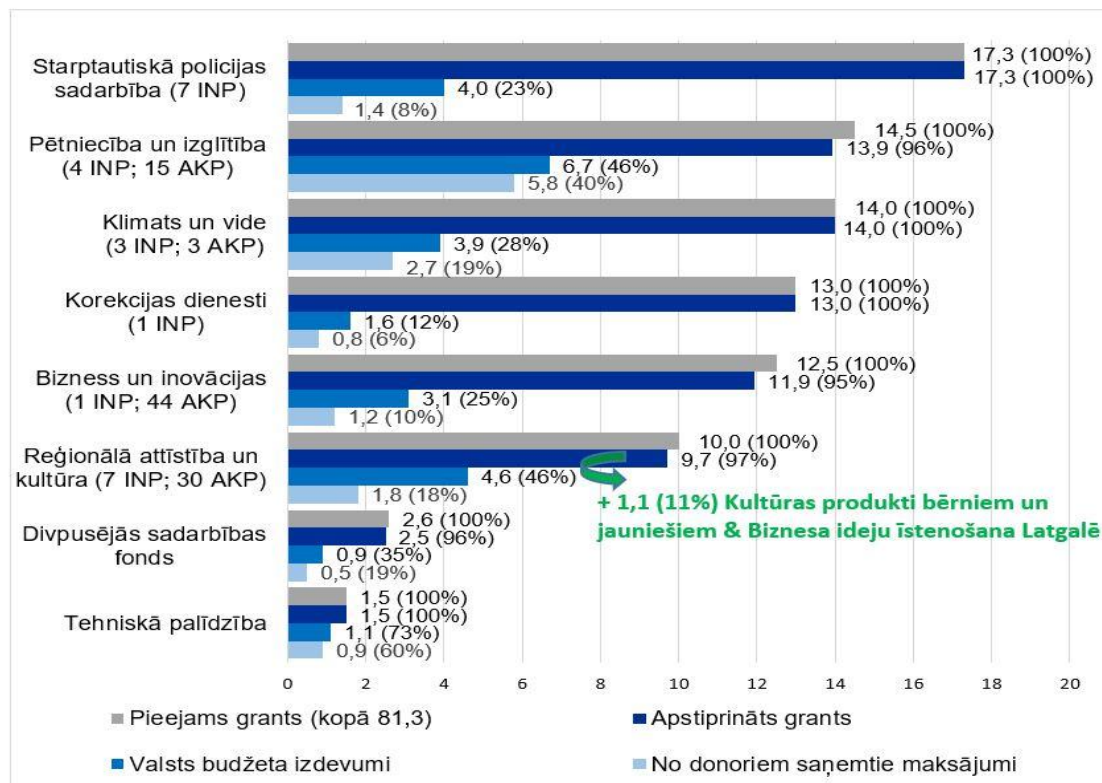
Attēls Nr. 29

“Investīciju kopējais progress līdz 2022. gada nogalei, EEZ/Norvēģijas granti, milj. euro, sasniegtais progress periodā no 2022. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim (“+”)”



Programmu ieviešanā ir intensīvs posms, t. sk. ar izaicinājumiem. Vislabākie investīciju progressa rādītāji ir Pētniecības un izglītības programmā un Reģionālās attīstības un kultūra programmā (investēti 46 %, t. sk. avansa maksājumi projektiem no programmā pieejamā finansējuma). Skatīt attēlu Nr. 30.

Attēls Nr. 30 *“Programmu investīciju progress līdz 2022. gada nogalei, EEZ/Norvēģijas granti, milj. euro”*
 “+” t. sk. progress periodā no 2022. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim



Viszemākie investīciju progressa rādītāji ir TM, LIAA un IEM, galvenokārt projektos, kuros paredzēti būvniecības darbi, iekārtu iegādes u. c. finansiāli

ietilpīgi iepirkumi. Krievijas kara Ukrainā rezultātā radies izmaksu pieaugums, sadārdzinājumu izvērtēšana prasa papildus laiku, kā arī piegāžu aizkavēšanās būtiski ietekmē projektos plānoto aktivitāšu īstenošanu, it sevišķi, ņemot vērā ierobežoto projektu īstenošanas termiņu – līdz 2024. gada 30. aprīlim. Vienlaikus programmas apsaimniekotāji informējuši VI, ka riski tiek vadīti sadarbībā ar projektu īstenošanai ar pašu rīcībā esošiem pasākumiem, lai nodrošinātu plānoto mērķu sasniegšanu projektu budžetu ietvaros, izdevumu attiecināmības termiņā.

Attiecībā uz **IEM Starptautiskās policijas sadarbības programmu Valsts kontrole revīzijā par valsts tiesu ekspertīžu institūta reformas īstenošanu**⁹² (ziņojums publicēts 2023. gada 4. janvārī) cita starpā konstatē **risku**, ka EEZ grantu līdzfinansētā **Valsts policijas īstenojamā projektā** “Atbalsts Valsts policijai ekonomisko noziegumu izmeklēšanas paātrināšanai un kvalitātes uzlabošanai Latvijā” **daļa no finansējuma Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes telpu pārbūves būvprojekta izstrādei un autoruzraudzībai (108 tūkst. euro) varētu būt izlietoti nepamatoti**, t. i., pastāv risks, ka daļa izdevumu var netikt atzīti par projekta attiecināmiem izdevumiem, nesaņemot EEZ grantu. Valsts kontrole secināto pamato – saskaņā ar MK 2020. gada 14. jūlija lēmumu par vienotas tiesu ekspertīžu iestādes izveidi⁹³ Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes esošo telpu būvprojektu nav iespējams īstenot plānotajā veidā un pilnā apmērā. IEM, atbildot uz FM lūgto skaidrojumu un plānoto rīcību, ir apliecinājusi FM, ka rīkosies atbilstoši, lai neiestātos Valsts kontroles ziņojumā minētais risks. Vienlaikus **FM ir lūgusi IEM nekavējoties informēt valdību** par situāciju, riskiem un plānoto rīcību novērst Valsts kontroles revīzijas ziņojumā minētā riska iestāšanos, t. sk. nepieļaujot negatīvu ietekmi uz valsts budžetu.

Līdz pārskata perioda beigām ir **noslēgušies 12 atklātie konkursi no kopā 13 plānotajiem**, t. sk. 2 konkursi pārskata periodā (skatīt tabulu Nr. 1).

Tabula Nr. 1 “Programmu investīciju konkursu rezultāti līdz 2022. gada nogalei, EEZ/Norvēģijas granti 85 % un valsts budžets 15 %, milj. euro”

Programma/ Konkursa nosaukums	Izsludināšanas laiks ⁹⁴	Saņemto/ apstiprināto iesniegumu skaits	Pieejamās investīcijas milj. euro	Pieprasītās investīcijas, milj. euro	Pieprasījums pārsniedz pieejamās investīcijas
Pētniecība un izglītība					
1. Baltijas pētniecība	19.08.- 19.10.2020.	81/ 9	8,5	75,9	9 reizes
2. Stipendijas 1. konkurss	10.02.- 19.04.2021.	5/ 4	0,3	0,2	0
3. 2. konkurss	15.02.- 19.04.2022.	2/2	0,3	0,03	0

⁹² 2023. gada 4. janvārī publicēts Valsts kontroles revīzijas ziņojums “Tiesu ekspertīžu institūta reformas īstenošanas izvērtējums”:

<https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/tiesu-ekspertizu-instituta-reformas-izvertejums>.

⁹³ 2020. gada 14. jūlija MK sēdē skatīts TM informatīvais ziņojums “Par tiesu ekspertīžu institūta reformas ieviešanas iespēju izvērtējumu”, kas paredz Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldei pievienot Valsts tiesu ekspertīžu birojam: <https://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40488989&mode=mk&date=2020-07-14>.

⁹⁴ Atbilstošo EEZ/Norvēģijas grantu vadības likumam projektu vērtēšana noslēdzas vēlākais 4 mēnešu laikā pēc projektu iesniegumu iesniegšanas beigu datuma.

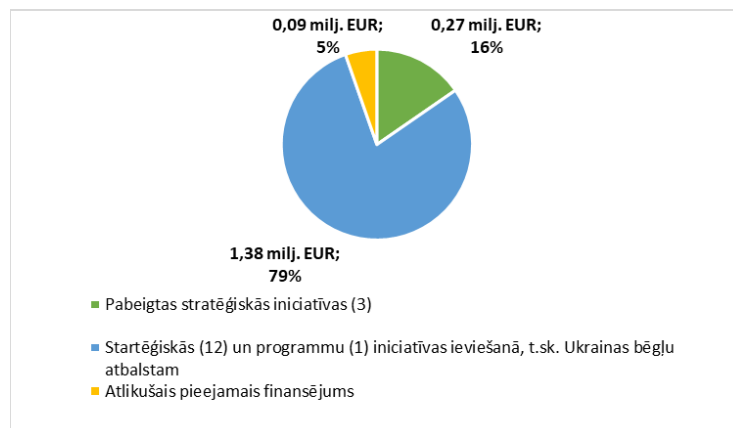
Programma/ Konkursa nosaukums	Izsludināšanas laiks ⁹⁴	Saņemto/ apstiprināto iesniegumu skaits	Pieejamās investīcijas milj. euro	Pieprasītās investīcijas, milj. euro	Pieprasījums pārsniedz pieejamās investīcijas
Pētniecība un izglītība					
4.Baltijas pētniecības programmas ierobežots konkurss	19.12.2022. - 18.02.2023.	-	0,3	-	-
Klimats un vide					
5.Ar vēsturiski piesārņotajām teritorijām saistīto risku samazināšana	05.06.- 07.12.2020.	5/ 3	11,0	17,9	1,6 reizes
Bizness un inovācijas					
6.Atbalsts zaļo inovāciju (ZI) un IT risinājumu ieviešanā jaunu produktu ražošanā	14.04.- 30.06.2021.	ZI 45/ 15	6,8	20	2,9 reizes
		IKT 15/ 4	1,7	5,8	3,4 reizes
7.ZI un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT) produktu izstrāde	07.06.- 31.08.2021.	ZI 16/ 8	0,8	1,6	2 reizes
		IKT 18/ 8	0,9	2	2,2 reizes
8.Dzīves kvalitāti atbalstošu tehnoloģiju izstrāde	01.07.- 30.09.2021.	22/ 10	1,2	2,7	2,3 reizes
Reģionālā attīstība un kultūra					
9.Atbalsts profesionālās mākslas un kultūras produktu radīšanai bērnu un jauniešu auditorijai 1.kārta	31.03.- 02.07.2021.	29/ 9	1,9	2,6	1,4 reizes
10. 2.kārta	04.01.- 07.03.2022.	31/ 6	1,3	6,5	5 reizes
11.Atbalsts biznesa ideju īstenošanai Latgalē 1.kārta	17.06.- 21.09.2021.	16/9	0,5	0,08	0
12. 2.kārta	01.04.- 01.06.2022	17/6	0,4	0,06	0
13. 3.kārta	18.08.- 24.10.2022	43/-	0,4	0,5	1,4

DSF no līdz šim apstiprinātajām 16 iniciatīvām par 1,7 milj. euro 3 ir jau pabeigtas par 273 tūkst. euro⁹⁵, savukārt vēl 8 iniciatīvas plānots pabeigt

⁹⁵ Pārskata periodā (attieciņi septembrī un decembrī) ir pabeigtas divas iniciatīvas: (1) DELNA "Godprātības un atklātības veicināšana pašvaldībās un to sadarbībā ar uzņēmējiem" par 49 249 euro; www.atklatabasindekss.lv; ieguvums: veikts pētījums par Latvijas pašvaldību (<https://delna.lv/wp-content/uploads/2021/11/Pasvaldibu-atklatabas-indekss-2021-1.pdf>); izstrādātas vadlīnijas Latvijas pašvaldībām atklātas komunikācijas veicināšanai (<https://atklatabasindekss.lv/wp-content/uploads/2022/05/VadlinijuDizainsA4-LV-v3.pdf>). Rezultātā stiprināta godprātība un atklātība pašvaldībām sadarbojoties ar iedzīvotājiem un uzņēmumiem Latvijā un Norvēģijā. (2) Latvijas nacionālā bibliotēka "Sabiedrības noturības veidošana, izmantojot pārbaudītus zināšanu avotus: Latvijas-Norvēģijas enciklopēdijas pieeja" par 52 801 euro; ieguvums: Nacionālā enciklopēdija sadarbībā ar vienu no vadošajām pasaules enciklopēdijām Lielo norvēģu leksikonu (Store norske leksikon) bagātināja Nacionālās enciklopēdijas saturu ar 59 jauniem šķirkļiem, 156 fotoattēliem un četrām kartēm, un arī veikta intensīvu zināšanu, profesionālās pieredzes un ideju apmaiņu, piedaloties abu enciklopēdiju redakcijām. Vairāk informācijas:

2023. gadā, pārējo ieviešana turpināsies arī 2024. un 2025./noslēguma gadā (skatīt attēlu Nr. 31). Atbilstoši 2022. gada 10. maija MK sēdes protokollēmuma Nr. 26 47. § 2. un 3. punktam, 300 tūkst. *euro* novirzīti 2 iniciatīvām⁹⁶ jomā “Mērķtiecīgs atbalsts saistībā ar Eiropas bēgļu krīzes risināšanu Latvijā, tostarp Ukrainas kara bēgļu vajadzību risināšanai Latvijā” ar 100 % donorvalstu finansējumu. Saskaņā ar donorvalsts pārstāvja – Norvēģijas Karalistes vēstniecības Latvijā – ierosinājumu DSF komiteja 2022. gada 22. decembrī ir pieņēmusi lēmumu šajā jomā neatbalstīt un turpmāk neatbalstīt DSF finansējumam iniciatīvas, kas sniedz atbalstu ukraiņu civiliedzīvotājiem tikai atsevišķās vai dažās pašvaldībās vai pilsētās.

Attēls Nr. 31 “DSF startējisko iniciatīvu progress līdz 2022. gada nogalei, EEZ/Norvēģijas granti, milj. euro”



Papildus visās programmās īstenojas specifiski programmu jomu divpusējās sadarbības pasākumi ar 0,9 milj. *euro* EEZ/Norvēģijas finansējumu.

Aktualizētās programmu apsaimniekotāju budžeta izdevumu plūsmu prognozes norāda uz pieaugošu risku, jo programmu ieviešanā kopumā ir ievērojami kavējumi, rezultējoties **vislielākā finanšu plūsmas intensitātē 2023. un 2024. gadā**⁹⁷ (skatīt attēlus Nr. 32 un Nr. 33). Attiecīgi īpaši svarīga ir programmu apsaimniekotāju proaktīva risku vadība, lai sekmīgi sasniegtu investīciju mērķus un rezultātus līdz 2024. gada 30. aprīlim.

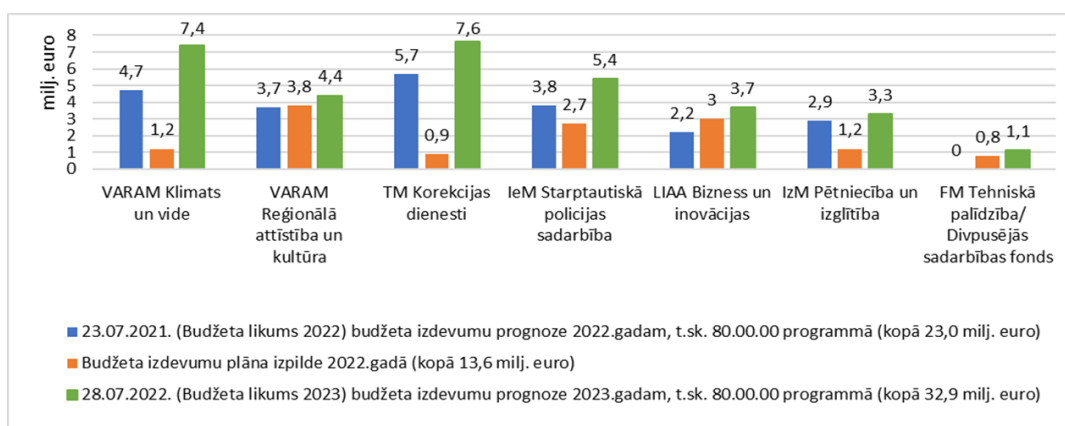
Attēls Nr. 32 “Valsts budžeta izdevumi EEZ/Norvēģijas grantos 2022. gadā un 2023. gadā pa programmām, milj. euro”

<https://lnb.lv/projekts-sabiedribas-noturibas-veidosana-izmantojot-parbauditus-zinasanu-avotus-latvijas-norvegijas-enciklopedijas-pieejja/>

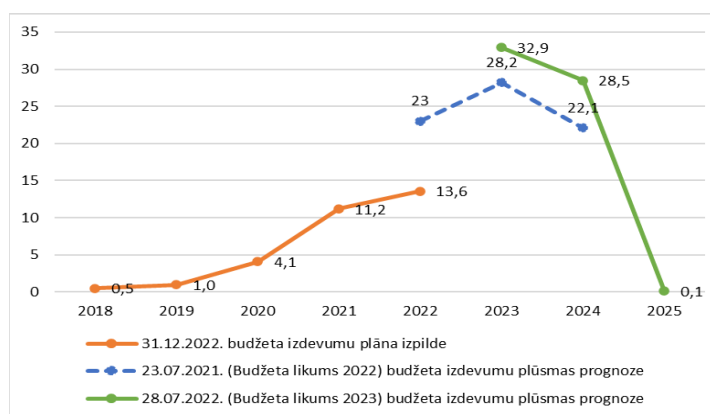
⁹⁶ (1) **Ziedot.lv** “Palīdzība Ukrainas bēgļiem Latvijā”, 150 000 EUR, Ieguvums: Ukrainas bēgļiem tiks nodrošināta palīdzība tajās pašās programmās (veselības, sociālās palīdzības, konsultāciju un NVO sadarbības), kas pieejamas vietējiem iedzīvotājiem. Vairāk informācijas: <https://www.ziedot.lv/par-ziedot-lv/eez-norvegijas-finansu-instrumenta-divpusejas-sadarbibas-fonds-2018-2025-gads>, (2) **Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde** “Mērķtiecīgs atbalsts saistībā ar Eiropas bēgļu krīzes risināšanu Latvijā, tostarp ukraiņu bēgļu vajadzību risināšanai Latvijā”, 150 000 EUR, Ieguvums: Ukrainas civiliedzīvotājiem tiks nodrošināta pārtikas, higiēnas, saimniecības preču pieejamība; lai nodrošinātu personu apliecinošu dokumentu noformēšanu un izsniegšanu galvenokārt Ukrainas civiliedzīvotājiem – tiks iegādātas 10 darba stacijas. Vairāk informācijas:

<https://www.pmlp.gov.lv/lv/projekts/eez-un-norvegijas-granti-2014-2021gadam>.

⁹⁷ Pamatojoties uz programmu apsaimniekotāju iesniegto informāciju par 2022.–2025.gadā plānotajiem budžeta izdevumiem EEZ/Norvēģijas grantu programmās.



*Attēls Nr. 33
“Valsts budžeta izdevumu plūsma kopā Latvijā EEZ/Norvēģijas grantu ieviešanas perioda ietvaros, milj. euro”*



Procesā ir Šveices programmas atbalsta 40,4 milj. CHF investīcijām Latvijā (ieviešana līdz 2029. gada 3. decembrim) iespēju izmantošanas virzība⁹⁸. Tiklīdz Ietvarlīguma projekts būs neformāli saskaņots ar Šveices atbildīgajām institūcijām FM to iesniegs MK apstiprināšanai.

7. Priekšlikumi

Ņemot vērā šajā ziņojumā minēto, nepieciešams **MK protokollēmumā noteikt šādus uzdevumus:**

1. **ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda atbildīgajām iestādēm:**
 - a) **SM nodrošināt ieguldījumu priekšnosacījuma izpildi ES fondu līdzfinansējuma saņemšanai dzelzceļa jomā, iesniedzot apstiprināšanai MK nozares stratēģijas projektu “Indikatīvais dzelzceļa infrastruktūras attīstības plāns 2023.–2027. gadam”;**
 - b) **nodrošināt ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda investīciju ieviešanas nosacījumu izstrādi un virzību apstiprināšanai MK atbilstoši šī ziņojuma 3. pielikumā noteiktajam indikatīvajam laika grafikam;**

⁹⁸ Skatīt 2022. gada 6. septembrī MK atbalstīto FM ziņojumu: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/26add3bc-ea2d-466f-9553-911bc84ec717.

- c) atbildīgajām iestādēm nodrošināt 2023. gadā izdevumu apjomu investīcijām atbilstoši katras iestādes pārziņā esošo ES fondu piešķiruma proporcijai (10. pielikums);
 - d) apstiprināt katrai atbildīgajai iestādei par tās pārziņā esošām investīcijām EK pieprasāmo ES fondu daļas minimālo apjomu kumulatīvi 2025. gadā un turpmākos gados (n+3 princips nacionālā līmenī) (11. pielikums);
 - e) atbildīgajām iestādēm, ja nepieciešams, steidzamības kārtā virzīt priekšlikumus MK lēmuma pieņemšanai par ātrāk uzsākamām investīciju projektiem vai citiem risinājumiem;
 - f) FM, konstatējot atbildīgo iestāžu veikto investīciju intensificēšanas un risku vadības pasākumu nepietiekamību n+3 principa izpildei, steidzamības kārtā informēt MK par situāciju un sniegt priekšlikumus iespējamām ārkārtas risinājumiem, tai skaitā par piešķiruma pārdalēm un 2023. gadā, prioritāri vērtējot iespējas 2014.–2020. gada plānošanas perioda ES fondu investīciju projektu izdevumus pilnībā vai daļēji pārcelt finansēšanai ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda programmas piešķiruma ietvaros;
 - g) ja EK piemēro noteikto saistību atcelšanas procedūru, ES fondu piešķiruma daļa samazināma atbildīgo iestāžu pārziņā esošajām investīcijām proporcionāli atbildīgo iestāžu finanšu mērķu neizpildēm;
 - h) FM steidzamības kārtā informēt MK, ja EK piemēro noteikto saistību atcelšanas procedūru, t. sk. par nepieciešamo turpmāko rīcību un iesniegt apstiprināšanai aktualizētus finanšu mērķus.
2. Lai nodrošinātu atbilstošu **AF plāna ieviešanu**, t. sk. ikgadējā maksājuma pieprasījuma iesniegšanu EK par Latvijas AF plāna kārtējā gada sasniegtajiem atskaides punktiem un mērķiem, **AF plāna īstenošanā atbildīgajām ministrijām un iestādēm:**
- a) līdz 2023. gada 31. decembrim nodrošināt AF plāna reformu un investīciju īstenošanas regulējuma izstrādi;
 - b) nodrošināt visu 2022. gada kavēto rādītāju izpildi ne vēlāk kā līdz 2023. gada 30. jūnijam un iesniegt rādītāju sasniegšanas pamatojošo dokumentāciju, t. sk. pārvaldības deklarācijas, KPVIS līdz 2023. gada 14. jūlijam, izņemot gadījumos, ja ar MK lēmumu ir noteikts citādi.
 - c) nodrošināt 2023. gada budžeta likumā paredzēto izdevumu apjomu investīcijām un reformām atbilstoši iestāžu sniegtajām prognozēm 2023. gada budžeta likumprojekta sagatavošanai.
3. **IEM līdz 2023. gada 1. jūnijam informēt MK par EEZ grantu līdzfinansētās programmas “Starptautiskā policijas sadarbība”**

ieviešanas riskiem un plānoto rīcību, t. sk. kā IEM nodrošinās, ka Valsts kontroles revīzijas ziņojumā minētais risks neiestājas un netiek pieļauta negatīva ietekme uz valsts budžetu.

- 4. Atļaut CFLA nesamazināt ES fondu un valsts budžeta līdzfinansējumu un pagarināt projektu īstenošanas termiņus ilgāk par 6 mēnešiem projektiem, kas iekļauti ziņojuma 1. pielikumos Nr. 1 un Nr. 2.**

Ministrs

A. Ašeradens

Ševčenko 26117031
Svetlana.Sevcenko@fm.gov.lv